

ใบรับรองวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม)

ปริญญา

การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม

วนศาสตร์

สาขา

คณะ

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

Factors Affecting the People Participation on Forest Resource Conservation at Salakpra
Wildlife Sanctuary: A Case Study on Muang District, Kanchanaburi Province

นามผู้วิจัย นางสาวจิตรลดา ศรีภา

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ปิยพงษ์ ทองดินอก, ปร.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์สิทธิชัย ต้นชนะสฤษฎ์, วท.ด.)

ประธานสาขาวิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจน์เขจร ชูชีพ, Dr.rer.nat)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

Factors Affecting the People Participation on Forest Resource Conservation at Salakpra
Wildlife Sanctuary: A Case Study on Muang District, Kanchanaburi Province

โดย

นางสาวจิตรลดา ศรีภา

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม)

พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จิตรลดา ศรีภา 2555: ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัด
กาญจนบุรี ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม)
สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม คณะวนศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์ปิยพงษ์ ทองดีนอก, ปร.ด. 104 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมของประชาชน ระดับ
ของการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ทำ
การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน
344 ราย วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test

ผลการศึกษาพบว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 40-49 ปี มีการ
ศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก ภูมิลำเนาเดิมมีถิ่นฐานอยู่ใน
ชุมชนแห่งนี้ ส่วนมากมีที่ดินถือครองเป็นของตนเอง มีรายได้ต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาทต่อปีและ
รายจ่ายต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาทต่อปี ส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สิน เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมเป็น
ส่วนมาก และมีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ อยู่ในระดับ
ปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ใน
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ ได้แก่ สถานภาพทางสังคม การศึกษา อาชีพหลัก รายได้ต่อปี
รายจ่ายต่อปี ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Jitlada Sripha 2012: Factors Affecting the People Participation on Forest Resource Conservation at Salakpra Wildlife Sanctuary: A Case Study on Muang District, Kanchanaburi Province. Master of Science (Forest Resource and Environmental Administration), Major Field: Forest Resource and Environmental Administration, Faculty of Forestry. Thesis Advisor: Mr. Piyapong Tongdeenok, Ph.D. 104 pages.

The objectives of this research were to study socio-economic characteristics of people, level of people participation, and factors affecting people participation on forest resource conservation at Salakpra wildlife sanctuary: case study Muang district, Kanchanaburi Province. Data collection was conducted by using designed questionnaires to interview 344 household head samples. Statistical software package was employed to calculate percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

Results revealed that the most respondents were male with range age between 40-49 years. Their graduated at primary school level. Their occupation were employee. Most of them were native community with land occupancy. Their annual household income less than 120,000 baht while the expenses was less than 120,000 baht. Their debt were not appear and record while they were mostly members of social group. Beside, they mostly understand about forest conservation in the high level of knowledge.

Regarding to participation level, the people participation in the Salakpra wildlife sanctuary was at moderate level. For hypothesis testing, it was found that factors significantly affecting people participation on forest resources at Salakpra wildlife sanctuary were social status, education, main occupation, household income and expenses, debt, social group membership, and understanding with knowledge on forest conservation respectively.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความอนุเคราะห์เป็นอย่างยิ่งจากหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ดร.ปิยพงษ์ ทองดีนอก ประธานกรรมการที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ดันชนะสฤษฎ์ กรรมการร่วม ที่ให้คำแนะนำปรึกษา งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์สุภัทรา ถิกสถิตย์รศ.ปภาณี จิตวิวัฒนา คุณณัฐอริญญ์ เศษะศิริพงษ์ และผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลงานวิจัยในครั้งนี้

ด้วยความดีหรือประโยชน์อันใดเนื่องจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่คุณพ่อ คุณแม่ คุณชุมพร ฉ่ำแสง ที่ให้กำลังใจผู้วิจัยมาตลอดในทุกเรื่อง ตลอดจนครูบาอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

จิตรลดา ศรีภา

เมษายน 2555

สารบัญ

หน้า

สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(6)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	3
การตรวจเอกสาร	5
อุปกรณ์และวิธีการ	28
อุปกรณ์	28
วิธีการ	28
ผลและวิจารณ์	36
สรุปและข้อเสนอแนะ	81
สรุป	81
ข้อเสนอแนะ	82
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	84
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	89
ภาคผนวก ข การทดสอบความเชื่อมั่น	97
ภาคผนวก ค ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม	101
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	104

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนหมู่บ้านและครัวเรือนที่อยู่บริเวณแนวติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สลักพระ	21
2	จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้ง 14 หมู่บ้าน	30
3	ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่อาศัยโดยรอบ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ	39
4	คะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชน ตัวอย่างที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	43
5	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	44
6	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	46
7	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	47
8	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	48
9	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	49
10	สรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	50
11	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์ สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามเพศ	52
12	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามอายุ	53
13	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพ ทางสังคม	54

สารบัญญัตราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพทาง สังคม แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน	55
15	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามการศึกษา	56
16	การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีระดับ การศึกษาต่างกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	57
17	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน	58
18	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามอาชีพหลัก	60
19	การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มี อาชีพหลักต่างกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	60
20	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามอาชีพหลัก แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน	61
21	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามอาชีพรอง	63
22	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามภูมิลำเนา	64
23	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามการถือครองที่ดิน	65
24	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขต รักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามรายได้ต่อปี	66

สารบัญตาราง (ต่อ)

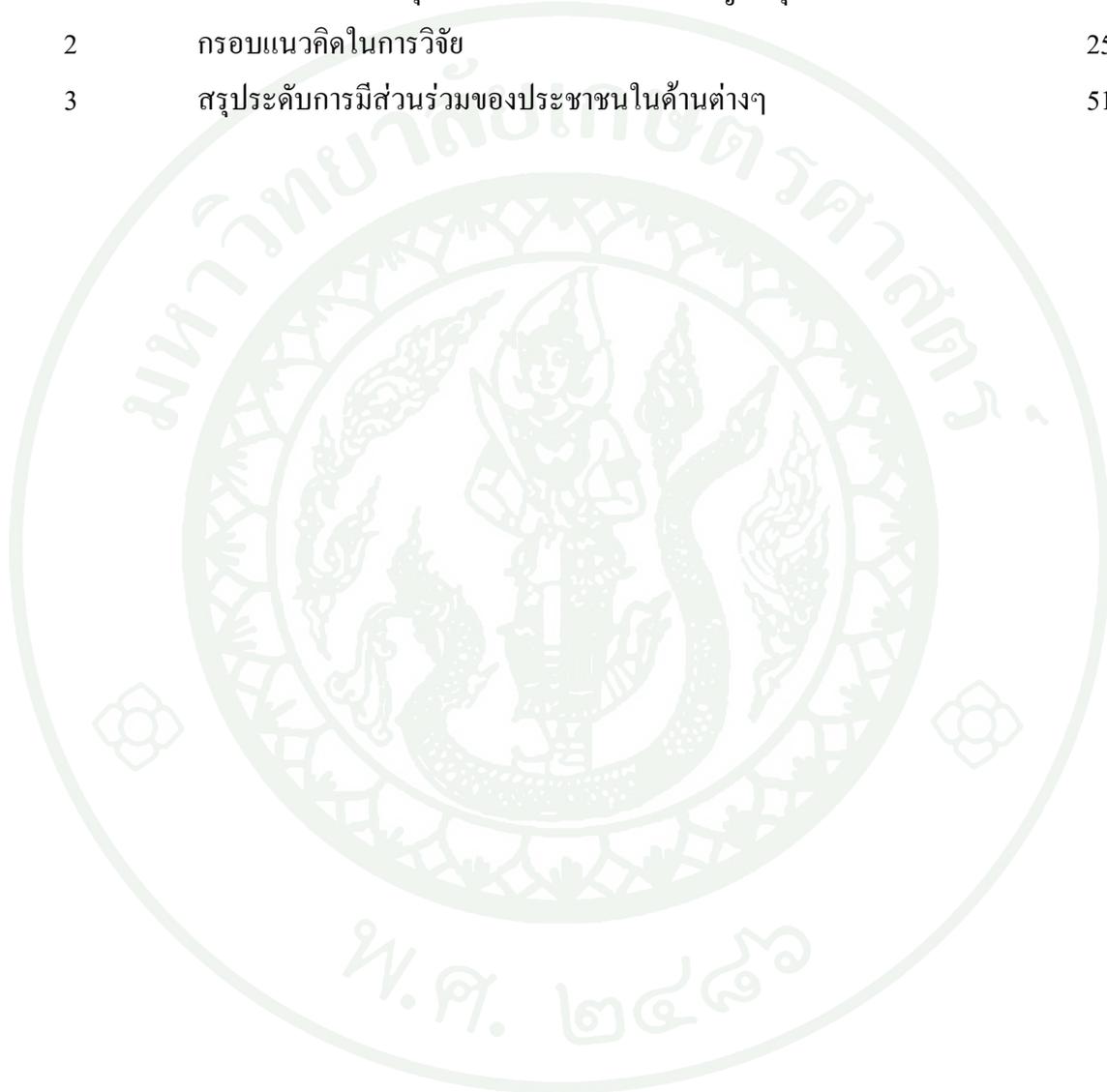
ตารางที่		หน้า
25	การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีรายได้อันต่างกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	67
26	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามรายได้อันแยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน	68
27	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามรายจ่ายต่อปี	69
28	การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีรายจ่ายต่อปีต่างกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	70
29	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี โดยแยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายจ่ายต่อปี	71
30	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามภาระหนี้สิน	72
31	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามภาระหนี้สิน แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน	73
32	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	74
33	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน	75
34	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	77

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
35	การเปรียบเทียบรายการมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีระดับความรู้ต่างกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	77
36	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามระดับความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน	79
37	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	80
ตารางผนวกที่		
ก1	ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนตัวอย่างที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	102

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	22
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	25
3	สรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ	51

**ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี**

**Factors Affecting the People Participation on Forest Resource Conservation
at Salakpra Wildlife Sanctuary: A Case Study of Muang District,
Kanchanaburi Province**

คำนำ

ปัจจุบันสังคมกำลังเผชิญกับปัญหาทรัพยากรป่าไม้ลดลง เนื่องจากการลักลอบตัดโค่นและเผาทำลายป่าในบริเวณต้นน้ำลำธารเพื่อทำไร่เลื่อนลอย การทำลายป่าเพื่อต้องการที่ดินทำการเกษตร การตัดไม้เพื่อทำฟืนและเผาถ่าน และการตัดไม้มีค่าเพื่อทำการค้าแปรรูปหรือใช้สอยส่วนตัว ทรัพยากรป่าไม้ได้ถูกทำลายให้ลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง (นิวัติ, 2546) สาเหตุอีกประการหนึ่งคือ การเพิ่มจำนวนประชากรและการขยายตัวของชุมชน ทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ก่อให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อประกอบอาชีพ ตลอดจนแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ จากพื้นที่ป่า จากรายงานสถิติพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยมีเนื้อที่ป่าไม้มารวมทั้งหมดร้อยละ 43.21 แต่ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่เพียงร้อยละ 33.56 (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2554)

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นพื้นที่คุ้มครองประเภทหนึ่งที่กรมป่าไม้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 และพระราชบัญญัติฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2535 เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ทั้งป่าไม้ สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ป่าและภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม มิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ เป็นผืนป่าที่มีพื้นที่ต่อเนื่องกับผืนป่าด้านตะวันตกของประเทศไทย ถูกแวดล้อมด้วยชุมชนโดยเฉพาะบริเวณที่ติดต่อกับอำเภอเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญ กำลังเผชิญกับปัญหาและภัยคุกคามหลายประการ คือ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ทำกิน ปัญหาการลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อจัดการและบริหารพื้นที่ ซึ่งเป็นการอาศัยมาตรการทางด้านกฎหมายเข้ามาควบคุมและป้องกันปัญหา เป็นการจัดการที่มุ่งเน้นใช้กฎหมาย ในขณะที่ประชาชนที่อาศัยโดยรอบพื้นที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การจัดการจึงไม่ประสบความสำเร็จและเป็นแนวทางที่ไม่ยั่งยืน ต่างจากการใช้วิธีการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นแนวทางที่ประสบความสำเร็จ

ในหลายพื้นที่โดยใช้หลักการได้ประโยชน์ร่วมกัน ประชาชนมีบทบาท ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมลงมือปฏิบัติ ทั้งร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ตลอดจนการร่วมประเมินติดตามผล จึงเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้รู้สึกรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้

จากปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสักพระดั่งกล่าว กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา เมื่อประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนรับผลประโยชน์แล้ว ประชาชนจะเกิดจิตสำนึกที่ดีและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การจัดการพื้นที่ที่นั้นย่อมเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสักพระ จังหวัดกาญจนบุรี เสริมสร้างให้สมาชิกชุมชนมีความผูกพัน พัฒนาภูมิปัญญา และศักยภาพของสมาชิกในชุมชนในการจัดการป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนบริเวณรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนบริเวณรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนบริเวณรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรป่าไม้ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้อย่างชาญฉลาด มีเหตุและผล ใช้อย่างสร้างสรรค์ สามารถอำนวยความสะดวกประโยชน์ได้ในทุกๆด้านและมีความยั่งยืน สามารถใช้ได้อย่างทั่วถึงและตลอดไป หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มี 3 แนวทาง คือ การใช้แบบยั่งยืน การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และการสงวนของหายาก วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีทั้งหมด 8 วิธี ได้แก่ การใช้ การเก็บกัก การรักษา/ซ่อมแซม การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสงวน และการแบ่งเขต

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

1. เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ปัจจัยที่ศึกษามี 3 ด้าน

คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม และ 3) ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยการใช้แบบสอบถามในการศึกษา

2. ขอบเขตพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ โดยศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีรัศมีห่างจากแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระโดยรอบไม่เกิน 2 กิโลเมตร จำนวนทั้งหมด 14 หมู่บ้าน 344 ครัวเรือน

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. ข้อมูลพื้นที่ศึกษา คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีและชุมชนโดยรอบ
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ฉัตรไชย (2551) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆเกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ เรียนรู้ การปรับเปลี่ยน โครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย และยังสรุปได้อีกว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงกระบวนการสื่อสาร 2 ทิศทาง ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยมีกรให้ข้อมูลแก่ประชาชนทุกด้านอย่างสมดุล มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาพิจารณาไตร่ตรองในกระบวนการตัดสินใจอย่างตรงไปตรงมา ภายใต้กระบวนการที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจ

ศิริกุล (2546) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมพัฒนาด้วยความสมัครใจตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด เพื่อพัฒนาชุมชนของตนด้วยความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน และได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้น

เจริญ (2540) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า หมายถึง ความพร้อมและโอกาสที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชนหรือชุมชนยอมรับผิดชอบและกระทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทฤษฎีที่แตกต่างกัน 4 ความหมาย คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการของประชาชน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นผู้ที่อยู่นอกระบบราชการ ได้เพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่างๆ ตามสถานะสังคมที่เป็นอยู่
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมในฐานะสมาชิกสังคม และในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตอย่างเป็นตัวของตัวเอง
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
4. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่มีความต้องการแสดงออกถึงปัญหาที่กำลังเผชิญและแสดงวิธีซึ่งแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่มีผู้ให้ความหมายไว้ พอจะสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด การร่วมแก้ปัญหา ร่วมดำเนินกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมกันคิด ตัดสินใจ วางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และสุดท้ายคือร่วมติดตามและประเมินผลด้วยความสมัครใจ

ระดับของการมีส่วนร่วม

Arnstein (1969) อ้าง โดยฉัตรไชย (2551) เสนอการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 7 ระดับ โดยเรียกว่าบันไดแห่งการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. การชักชวน (Manipulation) เป็นระดับต่ำสุดของการมีส่วนร่วม เป็นวิธีที่ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจต้องการที่จะโน้มน้าวให้ประชาชนยอมรับการตัดสินใจที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว
2. การบอกกล่าวให้ข้อมูล (Informing) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชน เป็นการสื่อสารทางเดียว ไม่มีการรับฟังความคิดเห็น
3. การปรึกษาหารือ หรือรับฟังความคิดเห็น (Consultation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลหรือผลการศึกษามาปรึกากับประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ทางเลือก ทางแก้ไข มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นบ้าง แต่ไม่มีหลักประกันใดๆว่าความคิดเห็นเหล่านั้นจะถูกรับไปพิจารณา
4. การสร้างความร่วมมือ ลดความขัดแย้ง (Placation) เริ่มเปิดให้มีการสื่อสาร 2 ทาง แต่เป็นเพียงการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนที่เกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะความคิดเห็นที่นำไปสู่การลดผลกระทบ ลดความขัดแย้ง อย่างไรก็ตามผู้มีอำนาจในการตัดสินใจยังสงวนไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจขั้นสุดท้าย
5. การสร้างมิตรภาพ หรือต่อรอง (Partnership) อนุญาตให้มีการต่อรอง แลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจและนำไปสู่การปฏิบัติ
6. การร่วมตัดสินใจ (Delegated power) ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ได้อย่างเต็มที่ นับเป็นช่องทางหนึ่งของการสร้างพลังต่อรองให้กับประชาชน
7. การสนับสนุนความคิดริเริ่มของประชาชน (Citizen control) เป็นระดับสูงสุด ในระดับนี้ สาธารณะชนสามารถคิด วางแผนและดำเนินโครงการเอง โดยหน่วยงานรัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุน

รูปแบบของการมีส่วนร่วม

กิตติชัย (2549) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วม แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน หมายถึง ขั้นตอนที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ประเด็นปัญหา สาเหตุของปัญหา การตั้งเป้าหมายและการวางแผนทางการใช้ทรัพยากร
2. การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน
3. การได้รับประโยชน์ หมายถึง ขั้นตอนที่ประชาชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมบนพื้นฐานของความเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน
4. การติดตามและประเมินผล หมายถึง ขั้นตอนที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่แท้จริง

Cohen and Uphoff (1980) ได้อธิบายถึงรูปแบบการมีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วยผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม

จากรูปแบบของการมีส่วนร่วมดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม มี 4 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

World Health Organization (1981) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของชาวชนบทจะเข้าร่วมในกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง จะมีเหตุผล 2 ประการ คือ การมองเห็นว่าตนจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ ประการที่สอง การได้รับการบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นผลประโยชน์ต่อการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา แต่ก็ไม่อาจจะเข้ากิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วมหรือเข้าร่วมแล้วก็ไม่ได้รับผลดังที่คาดไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมกันนั้น มิได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เป็นต้น ดังนั้นพื้นฐานทางโครงสร้างของช่องทางในการเข้าร่วมจึงควรมีลักษณะดังนี้ คือ

2.1 เปิดโอกาสให้ทุกคน และทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจจะอยู่ในรูปของการมีตัวแทนหรือการเข้าร่วมโดยตรง

2.2 ควรมีกำหนดเวลาที่ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองตามสภาพเป็นจริงของตน กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3. ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่งๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วย ได้มีโอกาสเข้าร่วม แต่ก็ไม่อาจกำหนดเป้าหมายวิธีการหรือผลประโยชน์ของกิจกรรม แต่ขึ้นอยู่กับกำหนดยุทธศาสตร์และการจัดสรรของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งไม่อาจก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

จากแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่ามีปัจจัย 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ (อาชีพ รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม) และอีกปัจจัย คือ ปัจจัยทางการติดต่อสื่อสาร

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ความหมายของการอนุรักษ์

เกษม (2540) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้อย่างมีเหตุผลและมีการสร้างสรรค์ ซึ่งการอนุรักษ์ ได้แก่ การใช้ การเก็บ การรักษา การซ่อมแซม การฟื้นฟู การป้องกัน การสงวน และการแบ่งเขตต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป

อุทิศ (2538) ได้ให้ความหมายของคำว่า อนุรักษ์ (conservation) ว่าหมายถึง การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ในกรณีของป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ทดแทนตัวเองได้ (renewable natural resource) คือ การใช้ป่าให้ได้รับผลสูงสุดในทุกด้านและมีความยั่งยืนตลอดไปไม่มีที่สิ้นสุด

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการอนุรักษ์ที่กล่าวมาแล้ว พอจะสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด มีเหตุผล อำนวยผลประโยชน์ทุกๆด้านและมีความยั่งยืนตลอดไป

หลักการอนุรักษ์วิทยา

เกษม (2540) ได้สรุปแนวทางในการอนุรักษ์ไว้ดังนี้

1. การใช้แบบยั่งยืน (sustainable) หมายถึง การใช้ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีศักยภาพในการให้ผลผลิตแบบยั่งยืนต่อเนื่องตลอดไป ทรัพยากรทุกประเภททุกกลุ่มต้องมีแผนการใช้ที่ยั่งยืน (sustainable utilization) และต้องมีแผนการใช้สมบัติเฉพาะตัวของทรัพยากร พร้อมทั้งการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม ปริมาณการเก็บเกี่ยวเพื่อการใช้ช่วงเวลาที่นำมาใช้และกำจัด/บำบัดของเสียและมลพิษให้หมดไปหรือน้อยจนไม่มีพิษภัย

2. การฟื้นฟูสิ่งเสื่อมโทรม (recovery) ทรัพยากรเมื่อมีการใช้ย่อมเกิดความเสื่อมโทรม เนื่องจากการใช้อย่างไม่เหมาะสม เกือบเกี่ยวข้องกับทรัพยากรนั้นมากเกินไปความสามารถในการปรับตัวของระบบ จำเป็นต้องมีการฟื้นฟูให้ดีเสียก่อน จนทรัพยากรนั้นตั้งตัวได้จึงนำไปใช้ในโอกาสต่อไป ทั้งนี้การใช้และฟื้นฟูการบำบัดหรือการทดแทนอาจเป็นปีๆ

3. การสงวนของหายาก (preservation) ทรัพยากรบางชนิด/ประเภทใช้มากเกินไป หรือมีการแปรสภาพเป็นสิ่งอื่น ทำให้ทรัพยากรบางชนิดหายาก ถ้าปล่อยให้มีการใช้เกิดขึ้นแล้วอาจทำให้เกิดการสูญพันธุ์ได้ จำเป็นต้องสงวนหรือเก็บไว้ เพื่อเป็นแม่พันธุ์ในการผลิตให้มากขึ้น จนแน่ใจว่าได้ผลผลิตปริมาณมากพอแล้วก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

ดังนั้นหลักการอนุรักษ์จึงพอสรุปได้เป็น 3 แนวทาง คือ การใช้แบบยั่งยืน การฟื้นฟูสิ่งเสื่อมโทรม และการสงวนของหายาก

วิธีการอนุรักษ์ทรัพยากร

เกษม (2540) ได้สรุปวิธีการอนุรักษ์ไว้ดังนี้

1. การใช้ หมายถึง การใช้หลายรูปแบบ เช่น บริโภคโดยตรง ได้เห็น ได้สัมผัส การให้ความสะดวกและความปลอดภัย รวมไปถึงพลังงาน เหล่านี้ต้องเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและแบบยั่งยืน คือ ต้องมีการควบคุมให้เกิดประโยชน์สูงสุด และไม่ให้เกิดมลพิษหรือของเสีย
2. การเก็บกัก หมายถึง การรวบรวมและเก็บกักทรัพยากรเอาไว้ใช้ เนื่องจากมีแนวโน้มว่าจะขาดแคลนหรือคาดว่าจะเกิดวิกฤตการณ์ เช่น การกักตุนเอาไว้ใช้ การดัดแปลงให้มีอายุการใช้งานได้นานขึ้น เป็นต้น
3. การรักษา/ซ่อมแซม หมายถึง การดำเนินการใดๆ ต่อทรัพยากรที่ขาดไปหรือเสื่อมโทรมสามารถให้ฟื้นคืนสภาพเดิมได้ อาจใช้เทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อช่วยให้ดีเหมือนเดิมจนสามารถนำมาใช้ได้ เช่น การซ่อมแซม การใช้ยารักษา เป็นต้น

4. การฟื้นฟู หมายถึง การดำเนินการหรือการกระทำใดๆ ต่อทรัพยากรที่เสื่อมโทรม ให้เป็นปกติหรือให้ดีขึ้น สามารถเอื้อประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป ซึ่งการฟื้นฟูต้องใช้เวลาและเทคโนโลยีเข้าช่วยด้วยเสมอ

5. การพัฒนา หมายถึง การกระทำใดๆ ต่อทรัพยากรที่เป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้นไปอีก เพราะต้องการเร่งหรือเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดผลผลิตที่ดีขึ้น การพัฒนาที่ถูกต้องนั้นต้องใช้ทั้งความรู้ เทคโนโลยี และการวางแผนที่ดี

6. การป้องกัน หมายถึง การป้องกันสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ให้ลุกลามมากกว่าที่เป็นอยู่ (protection) และการป้องกันสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้น (prevention) แก่ทรัพยากร เช่น การปิดประกาศ การทำรั้ว การมีเวรยามเฝ้าระวัง เป็นต้น

7. การสงวน หมายถึง การเก็บไว้โดยไม่ให้แตะต้องหรือไม่นำไปใช้ด้วยวิธีการใดๆ ก็ตาม การสงวนอาจกำหนดเวลาที่เก็บไว้โดยไม่ให้มีการแตะต้องตามเวลาที่กำหนดไว้ แต่อาจให้มีการใช้ได้บ้างตามเวลาและเงื่อนไขที่กำหนด

8. การแบ่งเขต หมายถึง การจัดแบ่งเขตหรือแบ่งกลุ่ม/ประเภทตามสมบัติของทรัพยากร เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรเป็นไปตามศักยภาพ สาเหตุที่สำคัญเพราะวิธีการให้ความรู้หรือกฎระเบียบที่นำมาใช้นั้นไม่ได้ผล หรือต้องการแบ่งเขตให้ชัดเจนเพื่อให้การอนุรักษ์ได้ผลยิ่งขึ้น เช่น การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า การทำเครื่องหมายพื้นที่ เป็นต้น

ความหมายของทรัพยากรป่าไม้

ความหมายของป่าไม้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ความหมาย ความหมายแรก คือความหมายทางกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 4 ให้ความหมายของป่า หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ส่วนความหมายที่สอง คือ ความหมายทางนิเวศวิทยา

Allen (1950 อ้างใน นิวัตติ, 2546) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าป่าไม้ ว่า ป่าไม้ คือสังคมของต้นไม้และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ อันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และปกคลุมเนื้อที่กว้างใหญ่ มีการใช้ประโยชน์จากอากาศ น้ำ และวัตถุธาตุต่างๆ ในดิน เพื่อการเจริญเติบโตจนถึงอายุขัย และมีการสืบพันธุ์ของตนเอง ทั้งให้ผลผลิตและบริการที่จำเป็นอันจะขาดเสียมิได้แก่มนุษย์

อุทิส (2538) ให้ความหมายของป่า คือ พื้นดินที่ปกคลุมด้วยพรรณพืชไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ ไม้พุ่ม หญ้า หรือพืชอย่างอื่นที่มีชีพืชเกษตร บางครั้งอาจหมายถึงสังคมพืชตามธรรมชาติ (natural plant community) อาจเป็นสังคมของไม้ใหญ่ เช่น ป่าดงดิบทางภาคใต้ของประเทศไทย หรือไม้เล็ก ผสมกับหญ้าตามธรรมชาติ เช่น ทุ่งหญ้าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร เป็นต้น ในทางนิเวศวิทยานิยมใช้คำว่าสังคมพืชคลุมดินตามธรรมชาติ (natural vegetative cover type) ซึ่งอาจเป็นได้ตั้งแต่ป่าใหญ่ที่ประกอบด้วยไม้ชั้นเรือนยอดสูงเกินกว่า 40 เมตร ไปจนถึงทุ่งหญ้าและลานหินที่ปกคลุมด้วยมอสส์และพืชเล็กๆ

จากความหมายของป่าไม้ที่มีผู้ให้ความหมายไว้ พอจะสรุปได้ว่า ป่าไม้ หมายถึง พื้นดินที่ปกคลุมไปด้วยสังคมพืชและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน

ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้

ประโยชน์ทางตรง

นิวัติ (2546) ได้กล่าวถึงประโยชน์ทางตรงของป่าไม้ ได้แก่ ไม้ ไม้เป็นผลิตภัณฑ์จากป่าที่รู้จักกันดีกว่าผลิตภัณฑ์อื่น ๆ และนิยมนำมาใช้กันแพร่หลาย เชื้อเพลิง เชื้อเพลิงที่ได้จากป่า คือ ฟืนและถ่าน วัตถุประสงค์ซึ่งวัตถุประสงค์ที่ได้จากไม้ที่สำคัญ ได้แก่ เชลลูโลสและลิกนิน อาหาร ยารักษาโรค เส้นใย ชัน น้ำมัน และยาง ไม้ ฝาดฟอกหนังและสี และอาหารสัตว์

อุทิส (2538) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ทางตรงของทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่

1. ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเงิน (economical and commercial values) คือประโยชน์ที่ได้จากสิ่งต่างๆ จากป่าที่สามารถนำมาเป็นสินค้าซื้อขายเป็นเงินตราหรือคิดเป็นตัวเงินได้โดยตรง เช่น จากเนื้อไม้ในรูปของไม้ซุง ไม้แผ่น ไม้ฟืน ถ่าน เป็นต้น
2. ประโยชน์ทางด้านการอนุรักษ์น้ำ (water conservation values) ป่ามีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้น้ำฝนซึมลงดินได้มากและชะลอการไหลให้ช้าลงทั้งที่ไหลบนดินและไหลใต้ดิน
3. ประโยชน์ในด้านเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า (values for wildlife habitat) ป่าเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิดตามความเหมาะสม ให้ปัจจัยเพื่อการดำรงชีพและดำรงพันธุ์แก่สัตว์ป่าในเกือบทุกปีปัจจัย

4. ประโยชน์ทางด้านเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุกรรม (values as a genetic resources)
5. ประโยชน์ด้านพักผ่อนหย่อนใจ (recreation values)
6. ประโยชน์ด้านเป็นแหล่งป้องกันภัยธรรมชาติ (natural hazard protection values)
ลดอันตรายจากอุทกภัยอันเกิดจากฝนที่ตกหนักเกินไปในบางพื้นที่และลดกำลังลมพายุ
7. ประโยชน์ทางด้านวิชาการ (scientific values)
8. ประโยชน์ทางการอนุรักษ์ความหลากหลายและความสมดุลทางนิเวศวิทยา
(bio-diversity conservation and ecological balance values)

ประโยชน์ทางอ้อมของป่าไม้

นิวัตติ (2546) ได้กล่าวถึงประโยชน์ทางอ้อมของป่าไม้ ได้แก่

1. มีส่วนช่วยให้ฝนตกเพิ่มขึ้นและทำให้มีความชุ่มชื้นในอากาศสม่ำเสมอ
2. บรรเทาความรุนแรงของลมพายุ
3. ป้องกันการพังทลายของดิน
4. บรรเทาอุทกภัย
5. ทำให้น้ำไหลอย่างสม่ำเสมอตลอดปี
6. เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า
7. เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

อุทิส (2538) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ทางอ้อมของทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่

1. ป่าช่วยให้สิ่งแวดล้อมเป็นที่น่าอยู่อาศัย (environmental modification values)
2. ป่าช่วยให้คุณภาพของดินดีขึ้น (soil improvement)
3. ป่าช่วยป้องกันลำน้ำมิให้ตื้นเขิน (protection of sediment in stream and river)
4. ป่าช่วยเพิ่มอาหารให้แก่สัตว์น้ำในแหล่งน้ำตอนล่าง
5. ป่าเป็นที่อยู่อาศัยของพืช แมลง และสัตว์ป่าที่มีบทบาทต่อการผสมเกสรของพืชเกษตร

ปัญหาและแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง ป่าไม้ถูกทำลายเนื่องจากการกระทำของมนุษย์ สาเหตุการทำลายป่าไม้ของประเทศไทยนั้น นิวัติ (2546) ได้รวบรวมไว้ ดังนี้

1. การลักลอบโค่นและเผาทำลายป่าในบริเวณต้นน้ำลำธารเพื่อทำไร่เลื่อนลอย
2. การทำลายป่าเพื่อต้องการที่ดินเพื่อการเกษตร
3. การจัดไม้เพื่อทำฟืนและเผาถ่าน
4. การลักตัดไม้มีค่าเพื่อทำการค้าแปรรูปหรือใช้สอยส่วนตัว

นอกจากนี้ อุทิส (2538) ยังได้กล่าวถึงสาเหตุของการทำลายป่า ซึ่งเกิดจากสาเหตุพื้นฐานสำคัญ คือ การเพิ่มจำนวนประชากร ความยากจน การด้อยการศึกษาทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพกสิกรรม ความเห็นแก่ตัวโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อส่วนรวม การพัฒนาประเทศ ที่ขาดการวางแผนที่ดีและไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหาทางด้านการเมืองและการปกครองที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง และการบริหารงานป่าไม้ที่ไม่ยึดมั่นตามหลักวิชาการ

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ การจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้เกิดผลผลิตที่ยั่งยืน และมีใช้อย่างต่อเนื่องต่อไป สามารถดำเนินการได้ดังนี้ คือ

1. ยึดหลักการอนุรักษ์ 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ การใช้อย่างฉลาด การฟื้นฟูสิ่งเสื่อมโทรม และการสงวนของที่ยหายาก และเลือกใช้วิธีการอนุรักษ์วิธีใดวิธีหนึ่งตามความเหมาะสม ได้แก่ การใช้ การเก็บ การรักษา การซ่อมแซม การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสงวน และการแบ่งเขต

2. แบ่งเขตการจัดการทรัพยากรป่าไม้ออกเป็น 3 เขต ตามลักษณะการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

2.1 การจัดการทรัพยากรป่าไม้เขตเพื่อการอนุรักษ์ ดังนี้

2.1.1 ป่าที่สมบูรณ์ จะเน้นการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า

2.1.2 ป่าเสื่อมโทรม จะเน้นการฟื้นฟูและซ่อมแซมให้ป่าอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์

ดั้งเดิม

2.1.3 ป่าที่มีคุณค่าทางนิเวศ จะเน้นการจัดการในรูปป่าเอนกประสงค์

2.2 การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ต้องคำนึงถึงการใช้ประโยชน์เป็นหลัก และเน้นการจัดการป่าไม้ให้ได้ผลผลิตที่ยั่งยืน (sustained yield) คือ มีใช้อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องตลอดไป

2.3 การจัดการทรัพยากรป่าไม้เสื่อมโทรมจะเน้นการฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม โดยการปล่อยให้ต้นไม้อาศัยตามธรรมชาติจากป่าดั้งเดิม การปลูกสร้างสวนป่าและการปฏิรูปที่ดิน

พื้นที่ศึกษา

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ประกาศจัดตั้งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแห่งแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2508 ตามพระราชกฤษฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2508 มีเนื้อที่ 963 ตารางกิโลเมตร หรือ 602,000 ไร่ ต่อมา มีประกาศของคณะปฏิวัติให้เพิกถอนพื้นที่บางส่วนเพื่อประโยชน์ในการให้ประทานบัตรเหมืองแร่ตามราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2515 และได้มีประกาศให้เพิกถอนพื้นที่บางส่วนตามราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2520 เพื่อก่อสร้างเขื่อน โครงการบ้านเจ้าเพชร (เขื่อนศรีนครินทร์) และใช้เป็นพื้นที่สำหรับอพยพราษฎรจากบริเวณน้ำท่วม รวมเพิกถอน 2 ครั้ง เนื้อที่ประมาณ 65,406 ไร่ ทำให้พื้นที่ลดลงเหลือเพียง 858.55 ตารางกิโลเมตร หรือ 536,594 ไร่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระเป็นผืนป่าที่มีพื้นที่ต่อเนื่องกับผืนป่าด้านตะวันตกของประเทศไทย ดินแนวชายแดนพม่า อยู่ในเขตพื้นที่ 5 จังหวัด คือ กาญจนบุรี อุทัยธานี นครสวรรค์ กำแพงเพชร และตาก มีพื้นที่ป่าไม้รวมกันคิดเป็นร้อยละ 3.09 ของพื้นที่ประเทศไทย (ประพฤติ, 2542)

ที่ตั้งและอาณาเขต

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระมีเนื้อที่ประมาณ 858.55 ตารางกิโลเมตร หรือ 536,594 ไร่ ตั้งอยู่ในท้องที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอบ่อพลอย และอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14 องศา 9 ลิปดา ถึง 14 องศา 40 ลิปดา เหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 9 ลิปดา ถึง 99 องศา 30 ลิปดา ตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (ประพฤติ, 2542)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับแม่น้ำแควใหญ่ อ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ อ่างเก็บน้ำเขื่อนท่าทุ่งนาและอุทยานแห่งชาติเอราวัณ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

ทิศเหนือ ติดต่อกับอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

ลักษณะภูมิประเทศ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ มีลักษณะเป็นพื้นที่ที่มีความยาวในแนวเหนือ-ใต้ และมีความลาดเทจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ พื้นที่ทางตอนเหนือในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นทิวเขาสูงสลับซับซ้อน มีด้านลาดไปทางตะวันออกสู่อำเภอบ่อพลอย ด้านตะวันตกลาดลงสู่ลำน้ำแควใหญ่ และด้านใต้ลาดลงสู่อำเภอเมืองกาญจนบุรี ตอนกลางของพื้นที่ก่อนลงมาทางใต้ เป็นพื้นที่ราบสูงมีลักษณะเป็นป่าโปร่ง เรียกว่าทุ่งสลักพระ ซึ่งเป็นที่มาของชื่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ

จากสภาพที่เป็นเทือกเขาสูง ทำให้บริเวณนี้เป็นแหล่งต้นน้ำส่วนหนึ่งของแม่น้ำแควใหญ่ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกและด้านใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ และลำน้ำลำตะเพิน(สาขาหนึ่งของแม่น้ำแควใหญ่) ซึ่งอยู่ทางด้านตะวันออก จะไหลลงไปทางทิศใต้และออกสู่แม่น้ำแควใหญ่ต่อไป ลำน้ำที่ไหลลงสู่แม่น้ำแควใหญ่ ได้แก่ ห้วยแม่ละมุน ห้วยช่อราน ห้วยจักร ห้วยสะด่อง ห้วยสลักพระ ห้วยโองฟ้า และห้วยพุกา ส่วนที่ไหลลงสู่ลำตะเพิน ได้แก่ ห้วยกะปรือ ห้วยอิฐ ห้วยอิมกริม ห้วยสะแหร่ง และห้วยพุกาม ไหลมารวมกับแม่น้ำแควใหญ่ทางตอนใต้ของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ (ประพฤติ, 2542)

ลักษณะการใช้ที่ดิน

สภาพโดยทั่วไปพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ มีลักษณะเป็นเทือกเขา สลับซับซ้อน ผืนป่าส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ กระจายตัวอยู่ทั่วไป โดยมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบบริเวณตามแนวเขตโดยรอบอุทยานรุกชุก ยึดถือครอบครองเพื่อทำการเกษตรกรรม การใช้ที่ดินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ สามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้ ดังนี้ (ประพฤติ, 2542)

1. พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่มากที่สุดประมาณร้อยละ 94 ของพื้นที่ทั้งหมด ประกอบด้วย ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าดิบแล้ง

1.1 ป่าเบญจพรรณ มีพื้นที่มากที่สุด กระจายตัวอยู่ทั่วไป สภาพธรรมชาติมีพันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น ชิงชัน (*Dalbergia oliveri*) ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus*) ตะเคียนหนู (*Anogeissus acuminata*) และรกฟ้า (*Terminalia alata*) เป็นต้น โดยมีไม้ไผ่และไม้รวกเป็นไม้พื้นล่าง ผืนป่ามี

ความอุดมสมบูรณ์อยู่บริเวณพื้นที่ตอนกลางที่เรียกว่าทุ่งสลักพระและทุ่งนามอญ นอกจากนั้นบริเวณพื้นที่รอบนอก มักจะมีไม้ไผ่และไม่รวกค่อนข้างหนาแน่นกระจายตัวอยู่ทั่วไป

1.2 ป่าเต็งรัง มีพื้นที่เพียงบางส่วนของกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่แคบๆ ในระดับความสูงประมาณ 300 เมตร ขึ้นไปถึงยอดเขา และเป็นผืนป่าต่อเนื่องอยู่บริเวณลำน้ำแม่ละมุน และลำน้ำแม่ปลาสร้อย ทางตอนเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ มีพื้นที่ไม่มากนัก ประกอบด้วยพรรณไม้ที่สำคัญ เช่น ไม้เต็ง (*Shorea obtusa*) ไม้รัง (*Shorea siamensis*) ไม้เหียง (*Dipterocarpus obtusifolius*) และ ไม้พลวง (*Dipterocarpus tuberculatus*) เป็นต้น

1.3 ป่าดิบแล้ง มีพื้นที่ไม่มากนักกระจายตัวเป็นผืนแคบๆตามหุบเขาบริเวณทุ่งนามอญไปทางตอนเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ มีพันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น ยางคง (*Polyalthia obtuse*) ตะเคียนทอง (*Hopea odorata*) ตานดำ (*Diospyros montana*) เข็มคะนอง (*Shorea henryana*) และกระบาก (*Anisoptera costata*) เป็นต้น

2. ทุ่งหญ้า บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระมีสภาพธรรมชาติเป็นทุ่งหญ้า อยู่บริเวณทุ่งหญ้ามอญ ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบหุบเขา พื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นป่าเบญจพรรณ บริเวณตอนกลางของพื้นที่มีทุ่งหญ้ากระจายตัวอยู่ 3 แห่ง มีเนื้อที่รวมกันประมาณ 100 ไร่ บางแห่งมีบ่อคลุกโคลนของสัตว์ป่าและพื้นที่บางส่วนตามประวัติเดิมเคยเป็นที่ทำนาของชาวมอญมาในอดีต

3. พื้นที่บุกรุก เป็นบริเวณพื้นที่ที่ราษฎรบุกรุกยึดถือครอบครอง เพื่อทำการเกษตรกรรม และอยู่อาศัย ส่วนใหญ่กระจายตัวในพื้นที่ราบตามแนวเขต ในพื้นที่อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอเมือง อำเภอบ่อพลอย และอำเภอหนองปรือ รวมพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 19,531 ไร่ ส่วนพื้นที่ตอนใน มีพื้นที่บุกรุกอยู่บ้านแก่งแคบบน มีพื้นที่รวมกันประมาณ 942 ไร่ รวมพื้นที่ทั้งสิ้นคิดเป็นประมาณร้อยละ 6 ของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

4. แหล่งน้ำ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ มีพื้นที่ติดต่อกับเขื่อนศรีนครินทร์บริเวณทางด้านตอนเหนือในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์

5. พื้นที่บริการ เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์เพื่อการอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ เช่น บริเวณหน่วยพิทักษ์ป่า สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาน้ำพุ และศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคกลาง

ทรัพยากรป่าไม้

สภาพภูมิประเทศของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ มีลักษณะแตกต่างกัน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขา และเทือกเขาสลับซับซ้อน ร่องลงมาเป็นที่ราบสูง ที่ราบเชิงเขา และที่ราบบริเวณริมลำน้ำตามลำดับ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นป่าเบญจพรรณ บางส่วนเป็นป่าเต็งรังและป่าดิบแล้ง มีทุ่งหญ้าเพียงเล็กน้อยบริเวณทุ่งนามอญ จากสภาพป่าที่แตกต่างกัน ทำให้มีลักษณะโครงสร้างและชนิดพันธุ์ไม้ที่สำคัญ ดังนี้ (ประพศติ, 2542)

1. ป่าเบญจพรรณ หรือป่าผสมผลัดใบ (mixed deciduous forest) ลักษณะโครงสร้างโดยทั่วไปแบ่งได้เป็น 3 ชั้นเรือนยอด ลักษณะเด่นของป่าเบญจพรรณ คือ ไม้ชั้นล่างเป็นไม้ไผ่ โดยเฉพาะในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ มีไม้ไผ่ขึ้นอยู่ทั่วพื้นที่

ในบริเวณหุบเขาริมน้ำ แหล่งน้ำซับต่างๆซึ่งมีความชุ่มชื้นสูง เช่น บริเวณทุ่งสลักพระ ริมห้วยสลักพระ ห้วยแม่ละมุน ห้วยสะด่อง ลำอิฐู ลักษณะป่าจะเปลี่ยนสภาพเป็นป่าเบญจพรรณชื้น (moist upper mixed deciduous forest) ซึ่งจะมีพืชพวกเถาวัลย์ (Lianas) และพืชอิงอาศัย (Epiphytes) และไม้เกาะยึดในสกุล Hoya Dischidia และ Drynaria ขึ้นอยู่ด้วย

2. ป่าเต็งรัง (dry dipterocarp forest) จะปรากฏในพื้นที่ที่มีระดับสูงกว่าป่าเบญจพรรณ คือ ประมาณ 300 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลขึ้นไปถึงยอดเขาบางแห่ง บริเวณพื้นที่ตอนเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เช่น บริเวณป่าห้วยแม่ปลาสร้อย แม่ละมุน หม่องกระแทะ และหนองรี ลักษณะโครงสร้างของสังคมพืช แบ่งเป็นสามชั้นเรือนยอด แต่ในพื้นที่ที่ดินเลว มีหินโผล่ หรือบริเวณยอดเขา จะมีการแบ่งชั้นเรือนยอดเพียง 2 ชั้นเท่านั้น แต่ในระดับสูงถึง 1,000 เมตร ตามแนวเขาหัวโล้นเขาจันทร์แดง เขาช่องประตู จะมีไม้ตระกูลไม้ก่อเข้ามาผสม

ไม้ที่เป็นดัชนีของสังคมพืชป่าเต็งรังนี้ คือ ไม้เต็ง (*Shorea obtusa*) ไม้รัง (*Shorea siamensis*) ไม้เหียง (*Dipterocarpus obtusifolius*) ไม้พลวง (*Dipterocarpus tuberculatus*) ไม้พื้นล่างประกอบด้วยพันธุ์ไม้ที่สภาพทางนิเวศวิทยาเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในสภาพที่มีไฟป่า และอีกหลายชนิดพันธุ์ในสกุล Curcuma Hibiscus และ Cyperus ไม้อิงอาศัย (Epiphytes) เป็นพวกกล้วยไม้และไม้ยึดเกาะอื่น ๆ เช่นเดียวกับป่าเบญจพรรณ

3. ป่าดิบแล้ง (dry evergreen forest) บริเวณตอนกลางและตอนเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ ซึ่งมีความชุ่มชื้นมากกว่า จะมีป่าดิบแล้งเป็นบริเวณแคบๆของหุบเขาไผ่ ทุ่งนามอญ

ตอนเหนือของทุ่งสลักพระ เขาคัน และตามสันเขาซึ่งต่อเนื่องกับอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ (ถ้าารลด) ในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์

โครงสร้างของป่าดิบแล้ง ประกอบด้วยไม้ 3 ชั้นเรือนยอด โดยผสมกับไม้ผลัดใบ มีไม้พุ่มที่มีความสูงไม่เกิน 5 เมตร พืชตระกูลปาล์ม เถาวัลย์และพวกอิงอาศัย (Epiphytes) นอกจากพวกกล้วยไม้ต่างๆแล้วยังมีพืชอิงเกาะอีกหลายชนิด

4. ทุ่งหญ้า (savanna) บริเวณทุ่งนามอญ ซึ่งอยู่ตอนกลางก่อนด้านเหนือของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เดิมเคยเป็นที่ทำนามาก่อนโดยคนมอญ เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มบริเวณหุบเขา เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย เช่น ห้วยแม่ละมุน ห้วยสะด่อง และลำอิฐ เป็นต้น หลังจากที่ได้กำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่นี้ถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า วัชพืชพวกหญ้าคา (*Imperata cylindrica*) จึงรุกเข้ามาแทนที่ ในปัจจุบันมีพันธุ์ไม้เบิกนำหลายชนิด เช่น คุ่มเต็น (*Daubanga grandiflora*) และพวกปอต่างๆ (*Macaranga spp.*) แพร่ขยายเข้ามาตามชายทุ่ง

ชุมชนโดยรอบ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

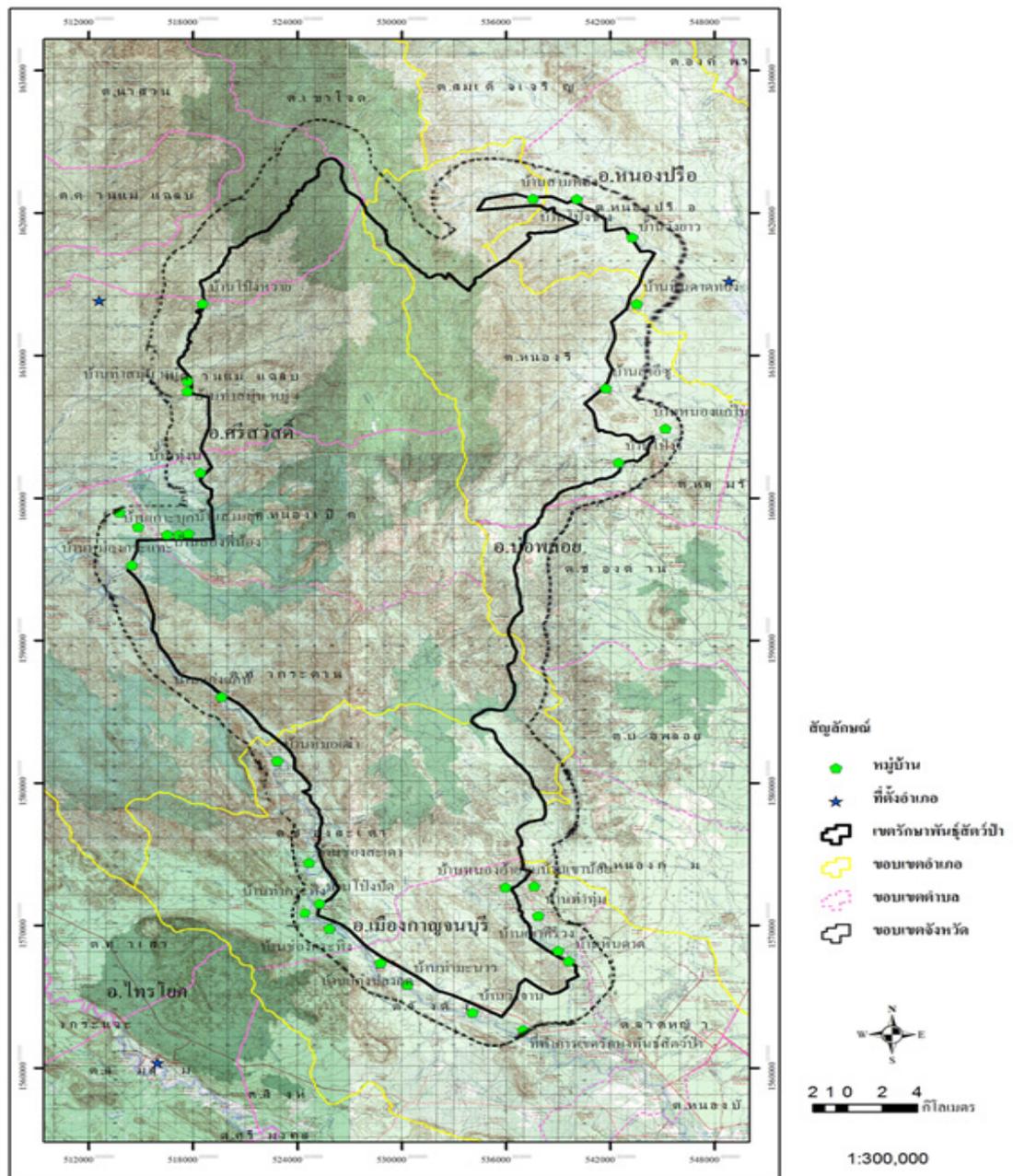
ชุมชนที่เกี่ยวข้องและเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ คือ ชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในและโดยรอบพื้นที่ ตั้งอยู่ในท้องที่ 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอบ่อพลอย และอำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี ในเขตตำบล 12 ตำบล มีหมู่บ้านรายรอบแนวเขตจำนวน 38 หมู่ บ้าน ดังนี้ (รายงานผลการปฏิบัติการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ, 2553)

ตารางที่ 1 จำนวนหมู่บ้านและครัวเรือนที่อยู่บริเวณแนวติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ

อำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	คิดเป็นร้อยละ
1. เมือง	3	15	2,795	41.04
2. ศรีสวัสดิ์	4	12	2,641	38.78
3. บ่อพลอย	4	8	998	14.65
4. หนองปรือ	1	3	376	5.52
รวม	12	38	6,810	100

ที่มา: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี (2553)

จากรายงานผลการปฏิบัติการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระประจำปี พ.ศ. 2553 ได้สำรวจจำนวนหมู่บ้านและครัวเรือนที่มีที่ตั้งอยู่บริเวณแนวติดต่อกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ โดยมีรัศมีห่างไม่เกิน 2 กิโลเมตร พบว่าในเขตอำเภอเมือง มีจำนวน 2 ตำบล คือ ตำบลวังดั่งและตำบลช่องสะเดา มีหมู่บ้าน 14 หมู่บ้าน และมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 2,430 ครัวเรือน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาฬจนบุรี

ที่มา: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาฬจนบุรี (2553)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีผู้ให้ความสนใจทำการศึกษาวิจัยมากมายหลายท่าน ได้แก่

นพดล (2551) ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่าราษฎรมีส่วนร่วมภาพรวมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับน้อย เพศ ระดับการศึกษา ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน รายได้รวม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

อิทธิศักดิ์ (2549) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่บ้านหันทราย ตำบลหันทราย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับต่ำ สำหรับปัจจัยทางด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้รวมของครัวเรือน และการมีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ขณะที่เพศ อายุ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ธวัชชัย (2547) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: บ้านคลองทราย ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชน

รักษ์กล้า (2547) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาห้วยแม่เพรียงตามพระราชดำริ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่าราษฎรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายป่าไม้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในภาพรวมระดับน้อย ราษฎรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อาชีพหลัก ขนาดการถือครองพื้นที่ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ชโลมพร (2545) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำพูน จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยด้านฐานะตำแหน่งผู้นำองค์กรประชาชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ทุกด้าน ส่วนปัจจัยด้านเพศและระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้

จากงานวิจัยทั้งหมดที่ได้รวบรวมมา สามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้นยังคงมีในระดับต่ำ เป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ อาชีพ รายได้ การถือครองที่ดิน ปัจจัยด้านการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร และปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ยัง ได้รวบรวมงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีผู้ทำงานวิจัยน้อยราย ดังนี้

อดิศร (2547) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอุปสงค์ที่มีต่อไม้ไผ่ของราษฎรที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอุปสงค์ที่มีต่อไม้ไผ่ คือ รายได้จากการทำงานไม้ไผ่และหน่อไม้ ระยะทางจากที่อยู่อาศัยถึงแหล่งเก็บหาไม้ไผ่ และรายได้รวม ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอุปสงค์ที่มีต่อหน่อไม้ คือ ระยะทางจากที่อยู่อาศัยถึงแหล่งเก็บหาหน่อไม้

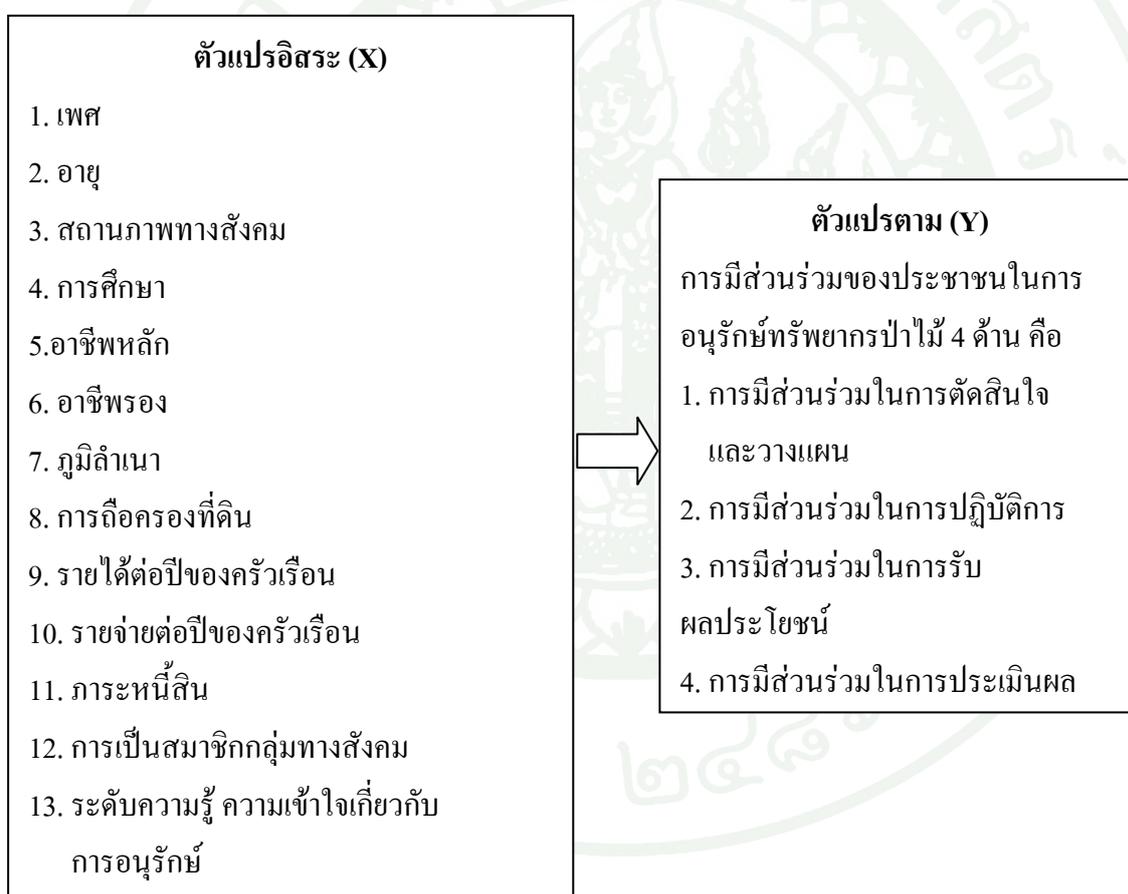
ถิน (2545) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับสาเหตุการบุกรุกป่าของราษฎรท้องถิ่น บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแนวความคิดเกี่ยวกับสาเหตุการบุกรุกป่าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ ได้แก่ ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ขนาดพื้นที่ถือครอง และความถี่ในการพบปะเจ้าหน้าที่

ธงชัย (2544) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมที่ประชากรเข้าร่วมในระดับสูงมีเพียง 2 กิจกรรม คือ การประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำผิด โดยการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 3 ปัจจัย คือ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน การรับรู้ข่าวสาร และความคาดหวังถึงประโยชน์ ในส่วนของความต้องการมีส่วนร่วม พบว่าประชากรส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำผิด ประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ และการประชุมวางแผนการบริหาร แต่ความ

ต้องการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ความคาดหวังถึงประโยชน์ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อห้ามตามกฎหมายของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ได้กำหนดตัวแปรที่จะนำมาทดสอบในการวิจัย ตามกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานที่ 10 รายจ่ายต่อปีของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 11 ภาระหนี้สินของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 12 การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 13 ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. แผนที่ภูมิประเทศระวาง มาตรฐาน 1: 350,000 ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ แสดงสภาพภูมิประเทศและอาณาเขตพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ และบริเวณที่ตั้งหมู่บ้าน ที่ทำการศึกษา
2. กล้องถ่ายรูป
3. แบบสอบถาม
4. คอมพิวเตอร์และ โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อใช้ในการคำนวณหาค่าต่างๆทางสถิติ

วิธีการ

การสำรวจเบื้องต้น

1. สุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น
 - 1.1 รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้แผนที่ภูมิประเทศระวาง มาตรฐาน 1: 350,000 ที่ แสดงขอบเขตการแบ่งพื้นที่ปกครองของชุมชนรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี รัศมีห่างจากแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระไม่เกิน 2 กิโลเมตร ได้จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 32 หมู่บ้าน 5,844 ครัวเรือน (รายงานผลการปฏิบัติการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี, 2553)
 - 1.2 คัดเลือกหมู่บ้านที่อาศัยอยู่รอบบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ ศึกษาเฉพาะ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี โดยเลือกหมู่บ้านทั้งหมด (ร้อยละ 100) จำนวน 14 หมู่บ้าน แล้วเก็บ รวบรวมข้อมูลประชากร พบว่ามีจำนวน 2,430 ครัวเรือน (รายงานผลการปฏิบัติการเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี, 2553)

1.3 คำนวณหาจำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมดที่ต้องการจากทั้งหมด 14 หมู่บ้าน 2,430 ครัวเรือน โดยใช้สูตร Yamane (Yamane, 1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย

n = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมดที่ต้องการจากทั้ง 14 หมู่บ้าน

N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของทั้ง 14 หมู่บ้านรวมกัน (2,430 ครัวเรือน)

e = ระดับความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มเลือกตัวอย่างที่ยอมรับได้
(กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.05)

จากการเก็บข้อมูล จะได้จำนวนตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{2,430}{1 + 2,430(0.05)^2} = 343.463$$

หมายถึง จำเป็นต้องใช้ครัวเรือนตัวอย่าง จำนวน 344 ครัวเรือน

1.4 หลังจากได้จำนวนครัวเรือน นำไปคำนวณหาจำนวนครัวเรือนตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สูตรการกระจายตามสัดส่วน (สุบงกช, 2526) ดังนี้

$$n_i = n \frac{N_i}{N}$$

โดย

n_i = จำนวนตัวอย่างในหมู่บ้าน i ที่ต้องการ

n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด (344 ครัวเรือน)

N_i = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน i

N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของทั้ง 14 หมู่บ้านตัวอย่างรวมกัน
(2,430 ครัวเรือน)

i = ลำดับที่ของหมู่บ้าน

ซึ่งจะได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้ง 14 หมู่บ้าน

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนครัวเรือน
			ทั้งหมด	ตัวอย่าง
เมือง	1.วังดั่ง	1.ท่ามะนาว	356	50
		2.ท่าทุ่ม	192	27
		3.หนองประชุม	187	27
		4.เขาน้อย	220	31
		5.เขาศีรีวงศ์	93	13
		6.หนองหอย	220	31
		7.วังจาน	136	19
		8.หินลาด	195	28
	2. ช้องสะเดา	9.หมอเต่า	178	25
		10.โป่งปัด	102	15
		11.แก่งปลาสด	59	8
		12.ท่ากระทิง	196	28
		13.ช้องกระทิง	57	8
		14.ท่าทุ่งนา	239	34
รวม			2,430	344

ที่มา: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี (2553)

1.5 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากบ้านเลขที่ เพื่อสุ่มครัวเรือนตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสร้างแบบสอบถาม

1.1 ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาปรับปรุงประยุกต์ใช้ให้เข้ากับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1.2 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยนำร่างแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงเชิงเนื้อหา

1.3 การตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทำการทดสอบ (pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านใกล้เคียง จำนวน 30 ตัวอย่าง

1.4 นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

สำหรับคำถามด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ใช้วิธีของ Kuder – Richardson 20 โดยใช้สูตร KR-20 (วัฒนา, 2547) ดังนี้

$$KR-20 = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_p^2} \right]$$

โดย k = จำนวนข้อของแบบวัด

p = สัดส่วนของคนที่ตอบถูก แต่ละข้อ i

q = สัดส่วนของการตอบผิด แต่ละข้อ i

S_p^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม หรือความแปรปรวนระหว่างผู้ตอบ

ได้ผลค่า KR-20 เท่ากับ 0.94 ค่าความเชื่อมั่นของคำถามเกี่ยวกับความรู้จะต้องได้ค่าไม่ต่ำกว่า 0.65 (วัฒนา, 2547)

สำหรับแบบสอบถามในส่วนของระดับการมีส่วนร่วม ใช้วิธีการของครอนบาค หรือเรียกอีกอย่างว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

โดย

α คือ ค่าความเชื่อมั่น

k คือ จำนวนข้อ

s_i^2 คือ ค่าความแปรปรวนของคะแนนของข้อสอบแต่ละข้อ

s_t^2 คือ ค่าความแปรปรวนของคะแนนของข้อสอบทั้งฉบับ

ได้ผล เท่ากับ 0.92 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม จะต้องได้ค่าไม่ต่ำกว่า 0.80

1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม โดยพิจารณาจากค่าความเชื่อมั่น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรตัวอย่างจากหมู่บ้านจำนวน 14 หมู่บ้าน จำนวน ทั้งหมด 344 ครัวเรือน ประกอบด้วยหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลและข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพทางสังคม การศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง ภูมิภาค รายได้ต่อปี รายจ่ายต่อปี ภาระหนี้สิน การถือครองที่ดิน และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นคำถามแบบประเมินค่าโดยมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Likert's Scale แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนนที่ได้
มีส่วนร่วมมากที่สุด	ได้คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน
มีส่วนร่วมมาก	ได้คะแนนเท่ากับ 4 คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	ได้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	ได้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	ได้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

โดยได้กำหนดเกณฑ์ของระดับการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมมากที่สุด หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยมากหรือเกือบทุกครั้ง (ร้อยละ 81-100)

การมีส่วนร่วมมาก หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง (ร้อยละ 61-80)

การมีส่วนร่วมปานกลาง หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 41-60)

การมีส่วนร่วมน้อย หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมน้อยครั้ง (ร้อยละ 21-40)

การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด หมายถึง ไม่เข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมแค่ 1-2 ครั้ง (ร้อยละ 0-20)

ในการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนตัวอย่าง จะประกอบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โดยมีวิธีการกำหนดอันตรภาคชั้นคะแนนของระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{(5-1)}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์อันตรภาคชั้นคะแนนการมีส่วนร่วมที่ได้ นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดระดับของการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มี
น้อยมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มี
น้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มี
ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มี
มาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มี
มากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งวัดได้โดยวิธีตั้งคำถามทดสอบความรู้ ในกรณีที่ตอบถูกจะได้ 1 คะแนน ในกรณีที่ตอบผิดจะได้ 0 คะแนน จากนั้นนำคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมาประเมิน ดังนี้

คะแนนร้อยละ 80 – 100 มีระดับความรู้มาก

คะแนนร้อยละ 61 – 79 มีระดับความรู้ปานกลาง

คะแนนร้อยละ 0 – 59 มีระดับความรู้น้อย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล และข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม และตอนที่ 3 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ใช้วิธีสถิติที (t-test) เป็นตัวแปรอิสระที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม และใช้วิธีสถิติเอฟ (F-test) กับตัวแปรอิสระที่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe method) เปรียบเทียบหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05 และทดสอบหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

ผลและวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่อาศัยโดยรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนที่อาศัยโดยรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระของประชาชนที่อาศัยโดยรอบ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

โดยสามารถเสนอผลการศึกษาในแต่ละส่วนได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่อาศัยโดยรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระรัศมีไม่เกิน 2 กิโลเมตร จำนวน 14 หมู่บ้าน 344 ครัวเรือน โดยมีปัจจัยส่วนบุคคลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพทางสังคม ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้ต่อปี รายจ่ายต่อปี ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า

เพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.62 และร้อยละ 47.48 ตามลำดับ

อายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.00 รองลงมา มีอายุระหว่าง 30-39 ปี 50-59 ปี และต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.00 ร้อยละ 21.80 และร้อยละ 21.20 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป พบน้อยที่สุดจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 7.00 กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของอายุเท่ากับ 42.02 พบว่ามีอายุมากที่สุด คือ 84 ปี และอายุน้อยที่สุด คือ 18 ปี

สถานภาพทางสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพทางสังคม คิดเป็น ร้อยละ 79.94 และมีสถานภาพทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 20.06 โดยสถานภาพทางสังคมที่พบมากที่สุด คือ อสม. คิดเป็นร้อยละ 68.11 รองลงมา คือ ผู้ช่วยหรือกรรมการหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 28.99 ส่วนที่พบน้อยที่สุด คือ กำนันหรือสมาชิก อบต. และผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.45

ระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 41.30 รองลงมามีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ปวส. หรืออนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.50 ร้อยละ 15.70 ร้อยละ 9.60 และ ร้อยละ 6.10 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มประชากรที่ไม่ได้เรียนหนังสือ พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.80

อาชีพหลัก พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก คิดเป็น ร้อยละ 44.48 รองลงมา คือ อาชีพเกษตรกรกรรม ค้าขาย รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 30.81 ร้อยละ 10.47 และ 10.47 ตามลำดับ และประกอบอาชีพอื่น ได้แก่ ธุรกิจส่วนตัว ไม่ได้ประกอบ อาชีพ และนักเรียนนักศึกษา พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.78

อาชีพรอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 61.34 ประกอบอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 38.66 ในจำนวนที่ประกอบอาชีพรอง พบว่าส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 44.36 รองลงมาเป็นการประกอบอาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกรกรรม และชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 27.07 ร้อยละ 18.80 และร้อยละ 5.26 ตามลำดับ และส่วนอาชีพเก็บหา ของป่าเป็นอาชีพที่พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.51

ภูมิฐานะ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิฐานะอยู่ในชุมชนแห่งนี้ตั้งแต่เกิด คิดเป็นร้อยละ 76.45 ย้ายมาจากที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 23.55 ในจำนวนที่มีภูมิฐานะอยู่ในชุมชนแห่งนี้ตั้งแต่เกิด พบว่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนระหว่าง 41-60 ปี รองลงมา คือระหว่าง 21-40 ปี และมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.11 และร้อยละ 6.08 ตามลำดับ ที่น้อยที่สุด คือ ต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.90 ในจำนวนที่ย้ายมาจากที่อื่นพบว่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนมากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.21 รองลงมา คือระหว่าง 5-10 ปี และ 10-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.46 และร้อยละ 19.75 น้อยที่สุด คืออยู่อาศัยในชุมชนต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.58

ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีที่ดินถือครอง คิดเป็นร้อยละ 83.72 ไม่มีที่ดินถือครอง คิดเป็นร้อยละ 16.28 โดยลักษณะการถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 76.04 รองลงมาคือ มีที่ดินเป็นของตัวเองและเช่าเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 15.97 ส่วนที่พบน้อยที่สุดคือ เช่าที่ดินอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 7.99

รายได้ต่อปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 120,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 52.91 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 120,000-240,000 บาท 240,001-360,000 บาท 360,001-480,000 บาท และรายได้ระหว่าง 480,001-600,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 24.13 ร้อยละ 9.88 ร้อยละ 8.14 และร้อยละ 3.20 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 600,000 ขึ้นไปพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.74

รายจ่ายต่อปี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายจ่ายต่ำกว่า 120,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 72.39 รองลงมา มีรายจ่ายระหว่าง 120,000-240,000 บาท 240,001-360,000 บาท 360,001-480,000 บาท และมากกว่า 600,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.08 ร้อยละ 7.56 ร้อยละ 4.36 และร้อยละ 2.03 ตามลำดับ มีรายได้ระหว่าง 480,001-600,000 บาทต่อปี พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.58

ภาระหนี้สิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 60.47 มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 39.53 ในจำนวนที่มีภาระหนี้สินนี้ส่วนใหญ่มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.70 รองลงมา มีหนี้สินระหว่าง 50,000-100,000 บาท มากกว่า 200,001 บาทขึ้นไป และระหว่าง 100,001-150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.06 ร้อยละ 9.56 และร้อยละ 2.21 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินระหว่าง 150,001-200,000 บาท พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.47

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 93.00 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 7.00 ในจำนวนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 72.50 รองลงมา เป็นสมาชิกกลุ่มฅาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร และกลุ่มอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 70.30 ร้อยละ 43.30 ร้อยละ 37.50 และร้อยละ 33.10 ตามลำดับ ส่วนการเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.80 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่อาศัยโดยรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ

(n = 344)		
ลักษณะข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	181	52.62
หญิง	163	47.38
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	73	21.20
อายุ 30-39 ปี	79	23.00
อายุ 40-49 ปี	93	27.00
อายุ 50-59 ปี	75	21.80
อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	24	7.00
เฉลี่ย 42.02 ปี ต่ำสุด 18 ปี มากสุด 84 ปี		
สถานภาพทางสังคม		
ไม่มีสถานภาพทางสังคม	275	79.94
มีสถานภาพทางสังคม	69	20.06
กำนันหรือสมาชิกอบต.	1	1.45
ผู้ใหญ่บ้าน	1	1.45
ผู้ช่วยหรือกรรมการหมู่บ้าน	20	28.99
อสม.	47	68.11

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 344)		
ลักษณะข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	13	3.80
ประถมศึกษา	142	41.30
มัธยมต้น	81	23.50
มัธยมปลาย หรือ ปวช.	54	15.70
ปวส. หรือ อนุปริญญา	33	9.60
ปริญญาตรีขึ้นไป	21	6.10
อาชีพหลัก		
เกษตรกรกรรม	106	30.81
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	36	10.47
รับจ้าง	153	44.47
ค้าขาย	36	10.47
อื่นๆ	13	3.78
อาชีพรอง		
ไม่มีอาชีพรอง	211	61.34
มีอาชีพรอง	133	38.66
เกษตรกรกรรม	25	18.80
รับจ้าง	59	44.36
ค้าขาย	36	20.07
เก็บหาของป่า	6	4.51
อื่นๆ	7	5.26
คิดจากจำนวนประชากรที่มีอาชีพรองเท่านั้นเท่ากับ 133 ตัวอย่าง		
ภูมิลำเนา		
อยู่ที่นี้ตั้งแต่เกิด	263	76.45
ย้ายมาจากที่อื่น	81	23.55
ต่ำกว่า 5 ปี	11	13.58
5-10 ปี	19	23.46
10-15 ปี	16	19.75
มากกว่า 15 ปี	35	43.21
คิดจากจำนวนประชากรที่ย้ายมาจากที่อื่นเท่านั้นเท่ากับ 81 ตัวอย่าง		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 344)

ลักษณะข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
การถือครองที่ดิน		
ไม่มีที่ดิน	56	16.28
มีที่ดิน	288	83.72
มีที่ดินเป็นของตนเอง	219	76.04
มีที่ดินเป็นของตนเองและเช่าเพิ่ม	46	15.97
เช่าที่ดิน	23	7.99
คิดจากจำนวนประชากรที่มีที่ดินถือครองเท่านั้นเท่ากับ 288 ตัวอย่าง		
รายได้ต่อปี		
ต่ำกว่า 120,000 บาท	182	52.91
120,000-240,000 บาท	83	24.13
240,001-360,000 บาท	34	9.88
360,001-480,000 บาท	28	8.14
480,001-600,000 บาท	11	3.20
มากกว่า 600,000 บาท	6	1.70
รายจ่ายต่อปี		
ต่ำกว่า 120,000 บาท	249	72.39
120,000-240,000 บาท	45	13.08
240,001-360,000 บาท	26	7.56
360,001-480,000 บาท	15	4.36
480,001-600,000 บาท	2	0.58
มากกว่า 600,000 บาท	7	2.03
ภาระหนี้สิน		
ไม่มีภาระหนี้สิน	208	60.50
มีภาระหนี้สิน	136	39.50
ต่ำกว่า 50,000 บาท	88	64.70
50,000-100,000 บาท	30	22.06
100,001-150,000 บาท	3	2.21
150,001-200,000 บาท	2	1.47
มากกว่า 200,001 บาท	13	9.56
เฉลี่ย 33,334.88 บาท ต่ำสุด 1,500 บาท สูงสุด 900,000 บาท		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
(n = 344)		
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	24	7.00
เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	320	93.00
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	232	72.50
กลุ่มออมทรัพย์	139	43.40
กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์	225	70.30
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	120	37.50
กลุ่มอาชีพ	106	33.10
กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	28	8.80
คิดจากจำนวนประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมเท่ากับ 320 ตัวอย่าง		

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนที่อาศัยโดยรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ โดยมีรัศมีไม่เกิน 2 กิโลเมตร จำนวน 14 หมู่บ้าน 344 ครัวเรือน โดยใช้คำถามที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทั่วไปด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีลักษณะคำตอบที่เป็นเชิงบวก คือ เห็นด้วย จำนวน 9 ข้อ และเป็นเชิงลบ คือ ไม่เห็นด้วย จำนวน 5 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่ทำการศึกษาลงมือตอบคำถามถูก 13 ข้อ มีร้อยละ 20.06 รองลงมาตอบคำถามถูก 14 ข้อ 11 ข้อ 12 ข้อ 10 ข้อ 9 ข้อ 8 ข้อ และ 7 ข้อ มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 18.90 ร้อยละ 17.73 ร้อยละ 13.95 ร้อยละ 9.88 ร้อยละ 9.59 ร้อยละ 5.52 และร้อยละ 2.91 ตามลำดับ น้อยที่สุดตอบคำถามถูก 6 ข้อ มีร้อยละ 0.29 ตอบคำถามถูกมากที่สุดเท่ากับ 15 ข้อ มีเพียงร้อยละ 1.16 ตอบคำถามถูกเฉลี่ยเท่ากับ 11.57 ข้อ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาลงมือ มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับมาก รายละเอียดของคะแนนข้างต้น ปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คะแนนความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนตัวอย่างที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

จำนวนข้อที่ตอบถูก	จำนวน (n = 344)	สัดส่วน (ร้อยละ)
6 ข้อ	1	0.29
7 ข้อ	10	2.91
8 ข้อ	19	5.52
9 ข้อ	33	9.59
10 ข้อ	34	9.88
11 ข้อ	61	17.73
12 ข้อ	48	13.95
13 ข้อ	69	20.06
14 ข้อ	65	18.90
15 ข้อ	4	1.16
รวม	344	100.00

หมายเหตุ: เฉลี่ย 11.57 ข้อ
มากที่สุด 15 ข้อ
น้อยที่สุด 6 ข้อ

จากผลการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 54.07 มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.62 และมีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับน้อยเพียงร้อยละ 18.31 เนื่องจากในพื้นที่ศึกษาไม่มีการจัดฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แก่ประชาชน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับต่ำ คือ ประถมศึกษา จึงทำให้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับมากมีจำนวนน้อย เพียงแค่ร้อยละ 54.07 เท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของนภดล (2551) ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตำบลแก่งกระเจาน อำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับมาก (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความรู้	ร้อยละของคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้มาก	80-100	186	54.07
ระดับความรู้ปานกลาง	61-79	95	27.62
ระดับความรู้น้อย	0-60	63	18.31
รวม	100	344	100.00

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ ของประชาชนที่อาศัยโดยรอบ

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน มีที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนโดยรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ โดยมีรัศมีไม่เกิน 2 กิโลเมตร จำนวน 14 หมู่บ้าน 344 ครัวเรือน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้วิธีการตั้งคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการมีส่วนร่วม จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งในแต่ละด้านมีคำถามด้านละ 5 ข้อ รวมเป็นคำถามทั้งสิ้น 20 ข้อ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้นำในชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจและวางแผนเป็นส่วนมาก จากผลการศึกษาสถานภาพทางสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพทางสังคมเพียงร้อยละ 20.06 จึงส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง จังหวัดชัยนาท พบว่าการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 6

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 ทั้งนี้เนื่องมาจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น การปลูกป่า กิจกรรมการรณรงค์ เป็นต้น พบว่ามีการจัดกิจกรรมเหล่านี้บ่อย และส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรม คือ ข้าราชการ หรือผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจากผลการศึกษาการประกอบอาชีพหลัก พบว่ากลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เพียงร้อยละ 10.47 จึงส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของรักษักกล้า (2547) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาห้วยแม่เพรียง ตามพระราชดำริ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 7

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระได้โดยตรง แตกต่างจากการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ประโยชน์ที่ได้รับจึงเป็นประโยชน์ทางอ้อม โดยส่วนมากกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์คือกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งจากผลการศึกษาการประกอบอาชีพหลัก พบว่ากลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 44.48 แต่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เพียงร้อยละ 30.81 เท่านั้น จึงส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 8

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีในระดับน้อย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้นำในชุมชน ข้าราชการ หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นผู้ประเมินผล จากผลการศึกษาสถานภาพทางสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพทางสังคม เพียงร้อยละ 20.06 และจากผลการศึกษาการประกอบอาชีพหลัก พบว่ากลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เพียงร้อยละ 10.47 จึงส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของนพดล (2551) ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานอยู่ในระดับน้อย ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 6 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	ระดับการมีส่วนร่วม										Mean	S.D.	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยมาก				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.67	-
1. ท่านได้เข้าร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการ ลักลอบตัดไม้ทำลายป่า	20	5.81	61	17.73	119	34.59	79	22.97	65	18.90	2.69	1.14	
2. ท่านได้เข้าร่วมในการวางแผนป้องกันและสร้าง จิตสำนึกในการอนุรักษ์ต้นไม้และป่าไม้	19	5.52	80	23.26	108	31.40	70	20.35	67	19.48	2.75	1.73	
3. ท่านได้เข้าร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการ ลักลอบเก็บหาของป่า	15	4.36	58	16.86	118	34.30	85	24.71	68	19.77	2.61	1.11	
4. ท่านได้เข้าร่วมในการวางแผนป้องกันและสร้าง จิตสำนึกในการอนุรักษ์ของป่า	17	4.94	66	19.19	119	34.59	78	22.67	64	18.60	2.69	1.13	
5. ท่านได้เข้าร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการบุก รุกถางป่าเพื่อใช้เป็นที่ดินทำกิน	16	4.65	50	14.53	132	38.37	79	22.97	67	19.48	2.62	1.09	

ตารางที่ 7 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	ระดับการมีส่วนร่วม										Mean	S.D.	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยมาก				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.74	-
1. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าเพื่อเป็นการฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	45	13.08	104	30.23	97	28.20	61	17.73	37	10.76	3.17	1.87	
2. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์ เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	10	2.91	69	20.06	128	37.21	78	22.67	59	17.15	2.69	1.07	
3. ท่านได้เข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการจัดกิจกรรมค่าย ต่างๆ เช่น กิจกรรมค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรป่าไม้ เป็นต้น เพื่อสร้างจิตสำนึกในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	13	3.78	56	16.28	118	34.30	88	25.58	69	20.26	2.58	1.10	
4. ท่านได้เข้าร่วมสนับสนุนเงินทอง สิ่งของ อุปกรณ์ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้	10	2.91	60	17.44	122	35.47	84	24.42	68	19.77	2.59	1.08	
5. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการแจ้ง เบาะแสเมื่อพบเห็นผู้กระทำความผิด เช่น ลักลอบตัด ต้นไม้ บุกรุกที่ดินทำกิน หาของป่า เป็นต้น	18	5.23	69	20.06	108	31.40	85	24.71	64	18.60	2.69	1.14	

ตารางที่ 8 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	ระดับการมีส่วนร่วม										Mean	S.D.	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยมาก				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.21	-
1. ท่านได้ใช้น้ำจากแหล่งต้นน้ำในเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าสลักพระ เพื่อการเกษตรและดำรงชีพ	45	13.08	93	27.03	78	22.67	69	20.06	59	17.15	2.99	1.30	
2. ท่านได้ใช้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระเป็น แหล่งเรียนรู้และศึกษาธรรมชาติ	53	15.41	97	28.20	67	19.48	73	21.22	54	15.70	3.06	1.31	
3. ท่านได้รับประโยชน์จากต้นไม้ในเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าสลักพระ โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวและ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	65	18.90	83	24.13	70	20.35	78	22.67	48	13.95	3.11	1.33	
4. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ ป่าสลักพระให้มีความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ท่าน มีแหล่งเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น	69	20.06	112	32.56	70	20.35	62	18.02	31	9.01	3.37	1.24	
5. ท่านได้ใช้ป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ เป็นแหล่งป้องกันภัยธรรมชาติ เช่น พายุฝน น้ำ ท่วม ดินโคลนถล่ม เป็นต้น	98	28.49	94	27.33	61	17.73	62	18.02	29	8.43	3.49	1.30	

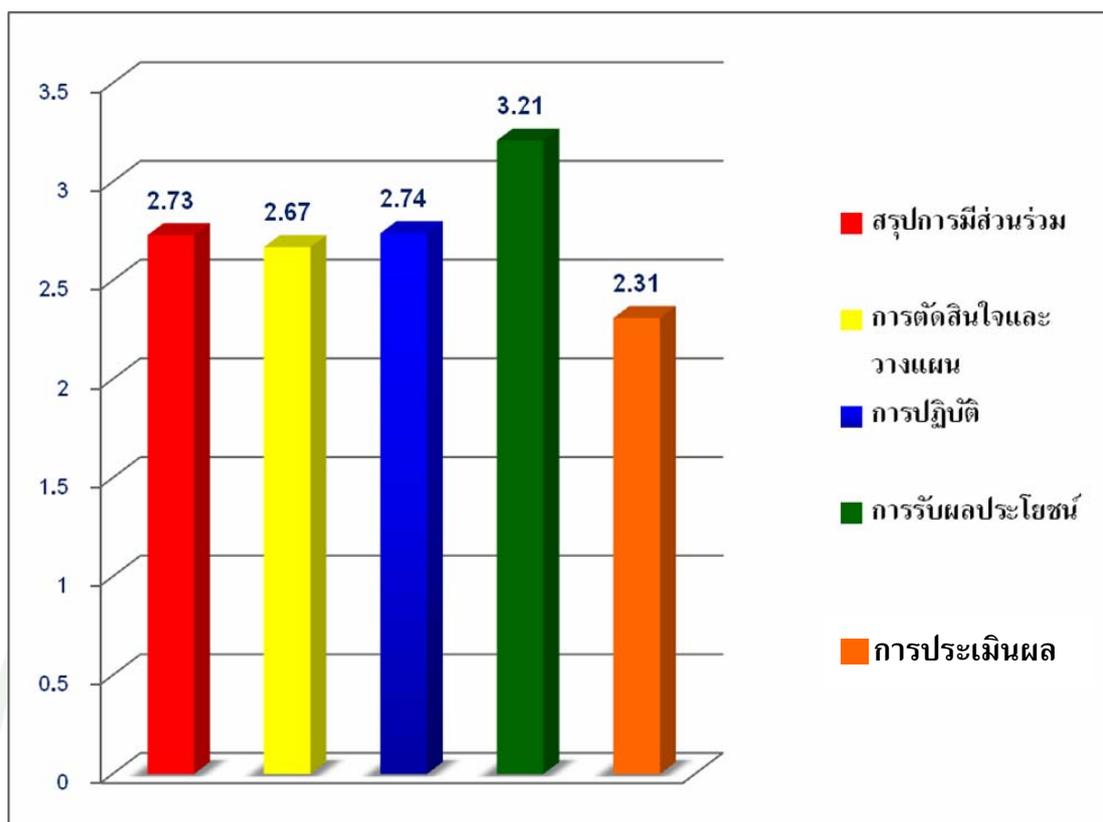
ตารางที่ 9 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี	ระดับการมีส่วนร่วม										Mean	S.D.	
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยมาก				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.31	-
1. ท่านได้ร่วมประเมินผลการปลูกป่าเพื่อเป็นการ ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	9	2.62	35	10.17	127	36.92	97	28.20	76	22.09	2.43	1.02	
2. ท่านได้ร่วมประเมินผลกิจกรรมการณรงค์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการให้ความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	8	2.33	38	11.05	115	33.43	103	29.94	80	23.26	2.39	1.03	
3. ท่านได้ร่วมประเมินผลการจัดกิจกรรมค่ายต่างๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	8	2.33	24	6.98	115	33.43	113	32.85	84	24.42	2.30	0.99	
4. ท่านได้ร่วมประเมินผลการแก้ไขปัญหาการลักลอบ เก็บหาของป่า	6	1.74	23	6.69	108	31.40	112	32.56	95	27.62	2.22	0.98	
5. ท่านได้เข้าร่วมประเมินผลการแก้ไขปัญหาการบุก รุกถางป่าเพื่อใช้เป็นที่ดินทำกิน	9	2.62	16	4.65	108	31.40	120	34.88	91	26.45	2.22	0.98	

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง จังหวัดชัยนาท และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชรีรา (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านเปรี๊ตใน จังหวัดตราด พบว่าการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.21 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 และ 2.67 ตามลำดับ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่าระดับคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.31 ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลัก พระ จังหวัดกาญจนบุรี	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	ระดับการมี ส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน	2.67	1.073	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกร	2.74	0.991	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.21	1.157	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	2.31	0.933	น้อย
สรุประดับการมีส่วนร่วม	2.73	0.943	ปานกลาง

ภาพที่ 3 สรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานเพื่อทดสอบความแตกต่าง ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างกลุ่มของแต่ละตัวแปรอิสระที่มีทั้งหมด 13 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพทางสังคม การศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง ภูมิลำเนา การถือครองที่ดิน รายได้ต่อปี รายจ่ายต่อปี ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยใช้สถิติ t-test สำหรับตัวแปรที่จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม และ F-test แบบ One-way ANOVA สำหรับตัวแปรที่จำแนกออกมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe method) เปรียบเทียบหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

สมมติฐานที่ 1 เพศของประชาชนในชุมชนที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เพศชาย และเพศหญิง พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 และ 2.64 ตามลำดับ แสดงว่าเพศชายมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่าเพศหญิง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.758 ค่า และค่า p -value เท่ากับ 0.080 ซึ่งมีความมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิศักดิ์ (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่บ้านหันทราย ตำบลหันทราย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง จังหวัดชัยนาท พบว่าเพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมในปัจจุบัน เพศชายและเพศหญิงมีสิทธิและบทบาทในสังคมเท่าเทียมกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จึงไม่ขึ้นอยู่กับเพศใดเพศหนึ่งเท่านั้น ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	n	Mean	S.D.	t	p-value
ชาย	181	2.82	0.951		
หญิง	163	2.64	0.927		
รวม	344	2.73	0.943	1.758	0.080

สมมติฐานที่ 2 อายุของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ อายุต่ำกว่า 30 ปี อายุ 30-39 ปี อายุ 40-49 ปี อายุ 50-59 ปี และอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 2.80 2.83 2.60 และ 2.62 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีอายุ 40-49 ปี มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 กลุ่ม พบว่า ค่า f ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.857 และค่า p -value เท่ากับ 0.490 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรพล (2552) ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณบ้านสี่ปลิง ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง จังหวัดชัยนาท นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอนิวัติ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้มีอายุในกลุ่มที่ใกล้เคียงกัน และต่างก็คำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหากไม่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามอายุ

อายุ	n	Mean	S.D.	F	p-value
ต่ำกว่า 30 ปี	73	2.71	0.872		
30-39 ปี	79	2.80	0.991		
40-49 ปี	93	2.83	0.964		
50-59 ปี	75	2.60	0.934		
ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	24	2.62	0.920		
รวม	344	2.73	0.943	0.857	0.490

สมมติฐานที่ 3 สถานภาพทางสังคมของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพทางสังคม โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ มีสถานภาพทางสังคมและไม่มีสถานภาพทางสังคม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 และ 2.65 ตามลำดับ แสดงว่าการมีสถานภาพทางสังคมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่าไม่มีสถานภาพทางสังคม และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 3.487 ค่า และค่า p -value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง จังหวัดชัยนาท พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง จังหวัดชัยนาทมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีสถานภาพทางสังคม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มที่มีสถานภาพทางสังคม มีตำแหน่งหน้าที่การงานอยู่ในระดับผู้นำของชุมชน จึงต้องเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้มีการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีสถานภาพทางสังคม ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคม	n	Mean	S.D.	t	p-value
มี	69	3.08	0.877		
ไม่มี	275	2.65	0.940		
รวม	344	2.73	0.943	3.487	0.000

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพทางสังคม แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าด้านการตัดสินใจและวางแผน ประชาชนที่มีสถานภาพทางสังคมที่ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคม มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่า

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีสถานภาพทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 และ 2.58 ตามลำดับ ด้านการปฏิบัติการ ประชาชนที่มีสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคม มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีสถานภาพทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 และ 2.63 ตามลำดับ ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนที่มีสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคม มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีสถานภาพทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และ 3.13 ตามลำดับ ด้านการประเมินผล ประชาชนที่มีสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคม มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีสถานภาพทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 และ 2.25 ตามลำดับ ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพทางสังคม แยกเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	สถานภาพ ทางสังคม	n	Mean	S.D.	t	p-value
ด้านการตัดสินใจและวางแผน	มี	69	3.03	1.081	3.131	0.002
	ไม่มี	275	2.58	1.054		
	รวม	344	2.67	1.073		
ด้านการปฏิบัติการ	มี	69	3.20	0.940	4.355	0.000
	ไม่มี	275	2.63	0.973		
	รวม	344	2.74	0.991		
ด้านการรับผลประโยชน์	มี	69	3.51	0.905	2.999	0.003
	ไม่มี	275	3.13	1.201		
	รวม	344	3.21	1.157		
ด้านการประเมินผล	มี	69	2.58	0.993	2.707	0.007
	ไม่มี	275	2.25	0.906		
	รวม	344	2.31	0.933		

สมมติฐานที่ 4 การศึกษาของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสูงกว่ามัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 2.81 และ 3.14 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า ค่า f ที่คำนวณได้เท่ากับ 9.842 และค่า p -value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นกคณ (2551) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่าราษฎรที่มีการศึกษาในระดับสูงจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าราษฎรที่มีการศึกษาระดับต่ำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอนิวัตต์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแหลมตะดุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาในระดับสูงจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับต่ำเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการได้รับการศึกษาในระดับสูงนั้น ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนตระหนักและเห็นความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ มากกว่าการได้รับการศึกษาในระดับต่ำ จึงส่งผลให้กลุ่มที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	Mean	S.D.	F	p-value
ประถมศึกษาและต่ำกว่า					
ประถมศึกษา	155	2.52	0.907		
มัธยมศึกษา	135	2.81	0.942		
สูงกว่ามัธยมศึกษา	54	3.14	0.897		
รวม	344	2.73	0.943	9.842	0.000

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe method) การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนกลุ่มที่มีการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า และกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

ระดับการศึกษา	Mean	ระดับการศึกษา		
		ประถมศึกษาและต่ำกว่า	มัธยมศึกษา	สูงกว่ามัธยมศึกษา
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	2.52		*	*
ประถมศึกษา				
มัธยมศึกษา	2.81			
สูงกว่ามัธยมศึกษา	3.14			

(n = 344)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ด้านการตัดสินใจและวางแผน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 และ 2.43 ตามลำดับ ด้านการปฏิบัติการ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 และ 2.48 ตามลำดับ ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า

มัธยมศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 และ 3.02 ตามลำดับ ด้านการประเมินผล ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35 และ 2.17 ตามลำดับ ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา แยกเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ระดับ การศึกษา	n	Mean	S.D.	F	p-value
ด้านการตัดสินใจและวางแผน	ประถมศึกษา และต่ำกว่า	155	2.43	0.993	9.365	0.000
	มัธยมศึกษา	135	2.78	1.099		
	สูงกว่า มัธยมศึกษา	54	3.10	1.067		
	รวม	344	2.67	1.073		
	ด้านการปฏิบัติการ	ประถมศึกษา และต่ำกว่า	155	2.48		
มัธยมศึกษา	135	2.85	0.976			
สูงกว่า มัธยมศึกษา	54	3.24	0.934			
รวม	344	2.74	0.991			
ด้านการรับผลประโยชน์	ประถมศึกษา และต่ำกว่า	155	3.02	1.181	5.713	0.004
มัธยมศึกษา	135	3.26	1.129			
สูงกว่า มัธยมศึกษา	54	3.61	1.054			
รวม	344	3.21	1.157			

ตารางที่ 17 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ระดับ การศึกษา	n	Mean	S.D.	F	p-value
ด้านการประเมินผล	ประถมศึกษา และต่ำกว่า	155	2.17	0.882	4.834	0.009
	มัธยมศึกษา สูงกว่า	135	2.35	0.960		
	มัธยมศึกษา	54	2.62	0.939		
	รวม	344	2.31	0.933		

สมมติฐานที่ 5 อาชีพหลักของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพหลัก โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ อาชีพเกษตรกร อาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ อาชีพรับจ้าง และอาชีพค้าขายและอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 3.30 2.71 และ 2.66 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจเป็นอาชีพหลัก มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพหลักอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า ค่า f ที่คำนวณได้เท่ากับ 5.182 และค่า p-value เท่ากับ 0.002 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่ประกอบอาชีพหลักแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิศักดิ์ (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่บ้านหันทราย ตำบลหันทราย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และสอดคล้องกับงานวิจัยของอนิวัตต์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแหลมตะดุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กลุ่มที่มีอาชีพหลักนอกภาคเกษตรกรรม จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพหลักในภาคเกษตรกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหน้าที่การงาน ซึ่งหากเป็นภาคเกษตรกรรม ต้องทำการเกษตรตามฤดูกาล ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพ ตรงข้ามกับอาชีพอื่นๆ โดยเฉพาะอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ จึงส่งผลให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าอาชีพอื่นๆ ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	n	Mean	S.D.	F	p-value
เกษตรกร	106	2.61	0.927		
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	36	3.30	1.100		
รับจ้าง	153	2.71	0.876		
ค้าขายและอื่นๆ	49	2.66	0.937		
รวม	344	2.73	0.943	5.182	0.002

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe method) การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอาชีพหลักต่างกัน พบว่า หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอาชีพหลักคือ รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก กลุ่มที่มีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง และกลุ่มที่มีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพค้าขายและอื่นๆ ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีอาชีพหลักต่างกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

(n = 344)

อาชีพหลัก	Mean	อาชีพหลัก			
		เกษตรกร	รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	รับจ้าง	ค้าขายและอื่นๆ
เกษตรกร	2.61		*		
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	3.30			*	*
รับจ้าง	2.71				
ค้าขายและอื่นๆ	2.66				

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามอาชีพหลัก แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ด้านการตัดสินใจและวางแผน ประชาชนที่มีอาชีพหลักที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพหลักรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 รองลงมา ได้แก่ อาชีพค้าขายและอื่น ๆ อาชีพรับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 2.61 และ 2.58 ตามลำดับ ด้านการปฏิบัติการ ประชาชนที่มีอาชีพหลักที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพหลักรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 รองลงมา ได้แก่ อาชีพรับจ้าง ค้าขายและอื่น ๆ และอาชีพเกษตรกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 2.60 และ 2.60 ตามลำดับ ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนที่มีอาชีพหลักที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านการประเมินผล ประชาชนที่มีอาชีพหลักที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพหลักรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 รองลงมา ได้แก่ อาชีพค้าขายและอื่น ๆ อาชีพรับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 2.26 และ 2.22 ตามลำดับ ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามอาชีพหลัก แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	การมีส่วนร่วมของประชาชน					
	อาชีพหลัก	n	Mean	S.D.	F	p-value
ด้านการตัดสินใจและวางแผน	เกษตรกรรม	106	2.58	1.025		
	รับราชการหรือ รัฐวิสาหกิจ	36	3.31	1.280		
	รับจ้าง	153	2.61	1.013		
	ค้าขายและ อื่นๆ	49	2.62	1.069		
	รวม	344	2.67	1.073	4.854	0.003

ตารางที่ 20 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	อาชีพหลัก	n	Mean	S.D.	F	p-value
ด้านการปฏิบัติการ	เกษตรกรกรม	106	2.60	1.006		
	รับราชการหรือ รัฐวิสาหกิจ	36	3.44	1.048		
	รับจ้าง	153	2.73	0.911		
	ค้าขายและ อื่นๆ	49	2.60	0.970		
	รวม	344	2.74	0.991	7.544	0.000
	ด้านการรับผลประโยชน์	เกษตรกรกรม	106	3.06	1.200	
รับราชการหรือ รัฐวิสาหกิจ		36	3.64	1.244		
รับจ้าง		153	3.23	1.090		
ค้าขายและ อื่นๆ		49	3.11	1.154		
รวม		344	3.21	1.157	2.380	0.070
ด้านการประเมินผล		เกษตรกรกรม	106	2.22	0.824	
	รับราชการหรือ รัฐวิสาหกิจ	36	2.80	1.296		
	รับจ้าง	153	2.26	0.851		
	ค้าขายและ อื่นๆ	49	2.32	1.004		
	รวม	344	2.31	0.933	3.884	0.009

สมมติฐานที่ 6 อาชีพรองของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพรอง โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

มีอาชีพรองและไม่มีอาชีพรอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และ 2.77 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่ไม่มีอาชีพรอง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีอาชีพรอง และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.826 และค่า p -value เท่ากับ 0.409 ซึ่งมีความมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีอาชีพรองแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ต่างจากการศึกษาของสอดคล้องกับงานวิจัยของอนิวัตต์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบว่าอาชีพรองของหัวหน้าครัวเรือนที่ต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างทั้งที่มีอาชีพรองและไม่มีอาชีพรอง ต่างเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามอาชีพรอง

อาชีพรอง	n	Mean	S.D.	t	p-value
มีอาชีพรอง	133	2.68	0.970		
ไม่มีอาชีพรอง	211	2.77	0.926		
รวม	344	2.73	0.943	0.826	0.409

สมมติฐานที่ 7 ภูมิฐานะของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิฐานะ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ อยู่ในชุมชนแห่งนี้ตั้งแต่กำเนิดและย้ายมาจากที่อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 และ 2.67 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีภูมิฐานะอยู่ในชุมชนแห่งนี้ตั้งแต่กำเนิด มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่ากลุ่มที่ย้ายมาจากที่อื่น และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.644 ค่า และค่า p -value เท่ากับ 0.520 ซึ่งมี

ค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านเปรี๊นใน จังหวัดตราด พบว่า ถิ่นกำเนิดไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามา มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเป็นเวลานาน และมีความผูกพันกับชุมชน จึงทำให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	n	Mean	S.D.	t	p-value
อยู่ในชุมชนแห่งนี้ตั้งแต่กำเนิด	263	2.75	0.937		
ย้ายมาจากที่อื่น	81	2.67	0.964		
รวม	344	2.73	0.943	0.644	0.520

สมมติฐานที่ 8 การถือครองที่ดินของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการถือครองที่ดิน โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ไม่มีที่ดิน มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองเพียงอย่างเดียว มีที่ดินเช่าเพียงอย่างเดียว และมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองและเช่าที่ดินเพิ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 2.81 2.80 และ 2.50 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองเพียงอย่างเดียว มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่ากลุ่มอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.664 ค่า และค่า p -value เท่ากับ 0.175 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีลักษณะการถือครองที่ดินที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

อย่างไร้มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของการถือครองที่ดินไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด ต่างก็ใช้ประโยชน์จากที่ดิน ทั้งด้านการประกอบอาชีพต่างๆและการเป็นที่อยู่อาศัย ทำให้ได้รับผลประโยชน์เช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดิน	n	Mean	S.D.	F	p-value
ไม่มีที่ดิน	56	2.62	0.907		
มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง เพียงอย่างเดียว	219	2.81	0.950		
มีที่ดินเช่าเพียงอย่างเดียว	23	2.80	0.742		
มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง และเช่าที่ดินเพิ่ม	46	2.50	1.016		
รวม	344	2.73	0.943	1.664	0.175

สมมติฐานที่ 9 รายได้ต่อปีของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อปี โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ต่ำกว่า 120,000 บาท 120,000-240,000 บาท 240,001-360,000 บาท และมากกว่า 360,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 2.95 3.26 และ 3.01 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่อปี 240,001-360,000 บาท มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่ากลุ่มอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า ค่า f ที่คำนวณได้เท่ากับ 12.483 และค่า p -value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีรายได้ต่อปีแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของอิทธิศักดิ์ (2549) ศึกษาการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่บ้านหันทราย ตำบลหันทราย อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และสอดคล้องกับงานวิจัยของนภดล (2551) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ปีต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูง มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจดี ทำให้มีความพร้อม สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆทางสังคมได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำ ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามรายได้ต่อปี

รายได้ต่อปี	n	Mean	S.D.	F	p-value
ต่ำกว่า 120,000 บาท	182	2.47	0.897		
120,000-240,000 บาท	83	2.95	0.879		
240,001-360,000 บาท	34	3.26	0.812		
มากกว่า 360,000 บาท	45	3.01	0.998		
รวม	344	2.73	0.943	12.483	0.000

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe method) การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีรายได้ต่อปีต่างกัน พบว่า หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีรายได้ต่อปี 120,000-240,000 บาท มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ปีต่ำกว่า 120,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ต่อปี 240,001-360,000 บาท มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ปีต่ำกว่า 120,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้ต่อปีมากกว่า 360,000 บาท มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ปีต่ำกว่า 120,000 บาท ดังแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีรายได้ต่อปีต่างกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

(n = 344)

รายได้ต่อปี	Mean	รายได้ต่อปี			
		ต่ำกว่า 120,000 บาท	120,000- 240,000 บาท	240,001- 360,000 บาท	มากกว่า 360,000 บาท
ต่ำกว่า 120,000 บาท	2.47		*	*	*
120,000-240,000 บาท	2.95				
240,001-360,000 บาท	3.26				
มากกว่า 360,000 บาท	3.01				

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามรายได้ต่อปี แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ด้านการตัดสินใจและวางแผน ประชาชนที่มีรายได้ต่อปีที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อปี 240,001-360,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 รองลงมาได้แก่ รายได้ต่อปี 120,000-240,000 บาท รายได้ต่อปีมากกว่า 360,000 บาท และรายได้ต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 2.85 และ 2.41 ตามลำดับ ด้านการปฏิบัติการ ประชาชนที่มีรายได้ต่อปีที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อปี 240,001-360,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 รองลงมาได้แก่ รายได้ต่อปี 120,000-240,000 บาท รายได้ต่อปีมากกว่า 360,000 บาท และรายได้ต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 2.95 และ 2.48 ตามลำดับ ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนที่มีรายได้ต่อปีที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อปี 240,001-360,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 รองลงมาได้แก่ รายได้ต่อปีมากกว่า 360,000 บาท รายได้ต่อปี 120,000-240,000 บาท และรายได้ต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 3.48 และ 2.82 ตามลำดับ ด้านการประเมินผล ประชาชนที่มีรายได้ต่อปีที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้

ต่อปี 240,001-360,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 รองลงมาได้แก่ รายได้ต่อปีมากกว่า 360,000 บาท รายได้ต่อปี 120,000-240,000 บาท และรายได้ต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 2.36 และ 2.16 ตามลำดับ ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามรายได้ต่อปี แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	รายได้ต่อปี	n	Mean	S.D.	F	P- value
ด้านการตัดสินใจและ วางแผน	ต่ำกว่า 120,000 บาท	182	2.41	0.995	9.069	0.000
	120,000-240,000 บาท	83	2.93	1.095		
	240,001-360,000 บาท	34	3.21	1.011		
	มากกว่า 360,000 บาท	45	2.85	1.110		
	รวม	344	2.67	1.073		
ด้านการปฏิบัติการ	ต่ำกว่า 120,000 บาท	182	2.48	0.979	10.506	0.000
	120,000-240,000 บาท	83	3.04	0.928		
	240,001-360,000 บาท	34	3.18	0.874		
	มากกว่า 360,000 บาท	45	2.95	0.943		
	รวม	344	2.74	0.991		
ด้านการรับผลประโยชน์	ต่ำกว่า 120,000 บาท	182	2.82	1.084	18.586	0.000
	120,000-240,000 บาท	83	3.48	1.069		
	240,001-360,000 บาท	34	3.99	0.811		
	มากกว่า 360,000 บาท	45	3.67	1.228		
	รวม	344	3.21	1.157		
ด้านการประเมินผล	ต่ำกว่า 120,000 บาท	182	2.16	0.885	4.920	0.002
	120,000-240,000 บาท	83	2.36	0.925		
	240,001-360,000 บาท	34	2.68	0.980		
	มากกว่า 360,000 บาท	45	2.58	0.981		
	รวม	344	2.31	0.933		

สมมติฐานที่ 10 รายจ่ายต่อปีของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายจ่ายต่อปี โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ต่ำกว่า 120,000 บาท 120,000-240,000 บาท 240,001-360,000 บาท และมากกว่า 360,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 3.10 3.18 และ 2.47 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีรายจ่ายต่อปี 240,001-360,000 บาท มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า ค่า f ที่คำนวณได้เท่ากับ 5.722 ค่า และค่า p -value เท่ากับ 0.001 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีรายจ่ายต่อปีแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อปีสูง มักจะมีรายได้ต่อปีสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ทำให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้และรายจ่ายต่อปี ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามรายจ่ายต่อปี

รายจ่ายต่อปี	n	Mean	S.D.	F	p-value
ต่ำกว่า 120,000 บาท	249	2.65	0.928		
120,000-240,000 บาท	45	3.10	0.991		
240,001-360,000 บาท	26	3.18	0.737		
มากกว่า 360,000 บาท	24	2.47	0.924		
รวม	344	2.73	0.943	5.722	0.001

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ้ (Scheffe method) การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีรายจ่ายต่อปีต่างกัน พบว่า หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีรายจ่ายต่อปี 120,000-240,000 บาท มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีรายจ่ายต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท ดังแสดงในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีรายจ่ายต่อปีต่างกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

(n = 344)

รายจ่ายต่อปี	Mean	รายจ่ายต่อปี			
		ต่ำกว่า 120,000 บาท	120,000- 240,000 บาท	240,001- 360,000 บาท	มากกว่า 360,000 บาท
ต่ำกว่า 120,000 บาท	2.64		*		
120,000-240,000 บาท	3.10				
240,001-360,000 บาท	3.18				
มากกว่า 360,000 บาท	2.47				

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามรายจ่ายต่อปี แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ด้านการตัดสินใจและวางแผน ประชาชนที่มีรายจ่ายต่อปีที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อปี 240,001-360,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 รองลงมาได้แก่ รายจ่ายต่อปี 120,000-240,000 บาท รายจ่ายต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท และรายจ่ายต่อปีมากกว่า 360,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 2.61 และ 2.31 ตามลำดับ ด้านการปฏิบัติ ประชาชนที่มีรายจ่ายต่อปีที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อปี 240,001-360,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 รองลงมาได้แก่ รายจ่ายต่อปี 120,000-240,000 บาท รายจ่ายต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท และรายจ่ายต่อปีมากกว่า 360,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 2.66 และ 2.51 ตามลำดับ ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนที่มีรายจ่ายต่อปีที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อปี 240,001-360,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 รองลงมาได้แก่ รายจ่ายต่อปี 120,000-240,000 บาท รายจ่ายต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท และรายจ่ายต่อปีมากกว่า 360,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 3.07 และ 2.93 ตามลำดับ ด้านการประเมินผล ประชาชนที่มีรายจ่ายต่อปีที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายจ่ายต่อปี 120,000-240,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในการ

อนุรักษัทรักษาพยาบาลป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 รองลงมาได้แก่ รายจ่ายต่อปี 240,001-360,000 บาท รายจ่ายต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท และรายจ่ายต่อปีมากกว่า 360,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 2.25 และ 2.15 ตามลำดับ ดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษัทรักษาพยาบาลป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี โดยแยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายจ่ายต่อปี

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษัทรักษาพยาบาลป่าไม้	รายจ่ายต่อปี	n	Mean	S.D.	F	p-value
ด้านการตัดสินใจและวางแผน	ต่ำกว่า 120,000 บาท	249	2.61	1.061	3.994	0.008
	120,000-240,000 บาท	45	2.95	1.173		
	240,001-360,000 บาท	26	3.15	0.881		
	มากกว่า 360,000 บาท	24	2.31	0.983		
	รวม	344	2.67	1.073		
ด้านการปฏิบัติการ	ต่ำกว่า 120,000 บาท	249	2.66	1.003	4.499	0.004
	120,000-240,000 บาท	45	3.10	0.945		
	240,001-360,000 บาท	26	3.14	0.872		
	มากกว่า 360,000 บาท	24	2.51	0.842		
	รวม	344	2.74	0.991		
ด้านการรับผลประโยชน์	ต่ำกว่า 120,000 บาท	249	3.07	1.126	8.190	0.000
	120,000-240,000 บาท	45	3.71	1.184		
	240,001-360,000 บาท	26	3.91	0.889		
	มากกว่า 360,000 บาท	24	2.93	1.190		
	รวม	344	3.21	1.157		
ด้านการประเมินผล	ต่ำกว่า 120,000 บาท	249	2.25	0.907	2.841	0.038
	120,000-240,000 บาท	45	2.63	1.070		
	240,001-360,000 บาท	26	2.53	0.835		
	มากกว่า 360,000 บาท	24	2.15	0.908		
	รวม	344	2.31	0.933		

สมมติฐานที่ 11 ภาระหนี้สินของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาระหนี้สิน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ไม่มีภาระหนี้สินและมีภาระหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93 และ 2.43 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่ไม่มีภาระหนี้สิน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่ากลุ่มที่มีภาระหนี้สิน และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ 4.983 และค่า p -value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีภาระหนี้สินแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่าง ที่มีภาระหนี้สินนั้นต้องทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานเพื่อนำเงินไปชำระหนี้สิน ต่างจากกลุ่มที่ไม่มีภาระหนี้สิน ที่ไม่ต้องทุ่มเททำงานหนัก จึงมีเวลาที่จะให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่า ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามภาระหนี้สิน

ภาระหนี้สิน	n	Mean	S.D.	t	p-value
ไม่มีภาระหนี้สิน	208	2.932	0.914		
มีภาระหนี้สิน	136	2.431	0.908		
รวม	344	2.73	0.943	4.983	0.000

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามภาระหนี้สิน แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ด้านการตัดสินใจและวางแผน ประชาชนที่มีภาระหนี้สินที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีภาระหนี้สินมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภาระหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 และ 2.35 ตามลำดับ ด้านการปฏิบัติการ ประชาชนที่มีภาระหนี้สินที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย

พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีภาวะหนี้สินมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และ 2.52 ตามลำดับ ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนที่มีภาวะหนี้สินที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีภาวะหนี้สินมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 และ 2.77 ตามลำดับ ด้านการประเมินผล ประชาชนที่มีภาวะหนี้สินที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีภาวะหนี้สินมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะหนี้สิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 และ 2.08 ตามลำดับ ดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามภาวะหนี้สิน แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ภาวะหนี้สิน	n	Mean	S.D.	t	p- value
ด้านการตัดสินใจและวางแผน	มี	136	2.35	1.054	4.569	0.000
	ไม่มี	208	2.88	1.036		
	รวม	344	2.67	1.073		
ด้านการปฏิบัติการ	มี	136	2.52	0.990	3.483	0.001
	ไม่มี	208	2.89	0.966		
	รวม	344	2.74	0.991		
ด้านการรับผลประโยชน์	มี	136	2.77	1.089	5.861	0.000
	ไม่มี	208	3.49	1.115		
	รวม	344	3.21	1.157		
ด้านการประเมินผล	มี	136	2.08	0.938	3.863	0.000
	ไม่มี	208	2.47	0.898		
	รวม	344	2.31	0.933		

สมมติฐานที่ 12 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของประชาชนในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.79 และ 1.96 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่ากลุ่มที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม ค่า t ที่คำนวณได้เท่ากับ -4.270 และค่า p -value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนเกียรติ (2553) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในเขตพื้นที่หมู่บ้านพวยง ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่า ประชาชนที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชน หากเป็นสมาชิกกลุ่มใดทางสังคม จะให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้มากกว่าประชาชนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	n	Mean	S.D.	t	p-value
เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	24	2.79	0.928		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	320	1.96	0.797		
รวม	344	2.73	0.943	-4.270	0.000

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ด้านการตัดสินใจและวางแผน ประชาชนที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และ 1.85 ตามลำดับ

ด้านการปฏิบัติการ ประชาชนที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 และ 2.03 ตามลำดับ ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 และ 2.28 ตามลำดับ ด้านการประเมินผล ประชาชนที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 และ 1.68 ตามลำดับ ดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	การเป็น สมาชิกกลุ่ม ทางสังคม	n	Mean	S.D.	t	p-value
ด้านการตัดสินใจและวางแผน	เป็น	320	2.73	1.054		
	ไม่เป็น	24	1.85	0.994		
	รวม	344	2.67	1.073	-3.976	0.000
ด้านการปฏิบัติการ	เป็น	320	2.80	0.979		
	ไม่เป็น	24	2.03	0.875		
	รวม	344	2.74	0.991	-3.755	0.000
ด้านการรับผลประโยชน์	เป็น	320	3.27	1.139		
	ไม่เป็น	24	2.28	1.016		
	รวม	344	3.21	1.157	-4.141	0.000
ด้านการประเมินผล	เป็น	320	2.36	0.932		
	ไม่เป็น	24	1.68	0.698		
	รวม	344	2.31	0.933	-3.487	0.001

สมมติฐานที่ 13 ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ในชุมชน ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ความรู้ระดับน้อย ความรู้ระดับปานกลาง และความรู้ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 2.50 และ 3.04 ตามลำดับ แสดงว่ากลุ่มที่มีความรู้ระดับมาก มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มอื่นๆ และเมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า ค่า f ที่คำนวณได้ เท่ากับ 28.141 และค่า p -value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ คือ 0.05 แสดงว่าประชาชนที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภดล (2551) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตำบลแก่งกระเจาน อำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี นครศรีธรรมราช และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง จังหวัดชัยนาท พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้มาก มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และป่าชุมชน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ต่ำ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับมาก ทำให้รู้คุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนตระหนักและวางแผนทรัพยากรป่าไม้ จึงเป็นเหตุจูงใจให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง และน้อย ดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความรู้	n	Mean	S.D.	F	p-value
ความรู้ระดับน้อย	63	2.17	0.823		
ความรู้ระดับปานกลาง	95	2.50	0.917		
ความรู้ระดับมาก	186	3.04	0.872		
รวม	344	2.73	0.943	28.141	0.000

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe method) การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีความรู้ต่างกัน พบว่า หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับมาก มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับน้อย และกลุ่มที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับมาก มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 การเปรียบเทียบรายคู่การมีส่วนร่วมของหัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือนที่มีระดับความรู้ต่างกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

(n = 344)

ระดับความรู้	Mean	ระดับความรู้		
		ความรู้ระดับน้อย	ความรู้ระดับปานกลาง	ความรู้ระดับมาก
ความรู้ระดับน้อย	2.17			*
ความรู้ระดับปานกลาง	2.50			*
ความรู้ระดับมาก	3.04			

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามระดับความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ด้านการตัดสินใจและวางแผน ประชาชนที่มีระดับความรู้ ความเข้าใจ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ระดับมากมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 รองลงมาได้แก่ ความรู้ระดับปานกลาง และความรู้ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 และ 2.16 ตามลำดับ ด้านการปฏิบัติการ ประชาชนที่มีระดับความรู้ ความเข้าใจ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ระดับมากมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 รองลงมาได้แก่ ความรู้ระดับปานกลาง และความรู้ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 และ 2.17 ตามลำดับ ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนที่มีระดับความรู้ ความเข้าใจ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ระดับมากมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 รองลงมาได้แก่ ความรู้ระดับปานกลาง และความรู้ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 และ 2.42 ตามลำดับ ด้านการประเมินผล ประชาชนที่มีระดับความรู้ ความเข้าใจ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ระดับมากมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 รองลงมาได้แก่ ความรู้ระดับปานกลาง และความรู้ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 และ 1.91 ตามลำดับ

ดังตารางที่ 36

ตารางที่ 36 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามระดับความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	ระดับความรู้ในการ อนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้					
	อนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้	n	Mean	S.D.	F	p-value
ด้านการตัดสินใจและ วางแผน	ความรู้ระดับน้อย	63	2.16	0.920		
	ความรู้ระดับปานกลาง	95	2.46	1.103		
	ความรู้ระดับมาก	186	2.96	1.018		
	รวม	344	2.67	1.073	17.110	0.000
ด้านการปฏิบัติการ	ความรู้ระดับน้อย	63	2.17	0.930		
	ความรู้ระดับปานกลาง	95	2.56	1.042		
	ความรู้ระดับมาก	186	3.03	0.877		
	รวม	344	2.74	0.991	22.281	0.000
ด้านการรับผลประโยชน์	ความรู้ระดับน้อย	63	2.42	1.098		
	ความรู้ระดับปานกลาง	95	2.92	1.068		
	ความรู้ระดับมาก	186	3.62	1.035		
	รวม	344	3.21	1.157	35.568	0.000
ด้านการประเมินผล	ความรู้ระดับน้อย	63	1.91	0.792		
	ความรู้ระดับปานกลาง	95	2.08	0.884		
	ความรู้ระดับมาก	186	2.57	0.927		
	รวม	344	2.31	0.933	17.004	0.000

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม การศึกษา อาชีพหลัก รายได้ต่อปี รายจ่ายต่อปี ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และความรู้อ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพรอง ภูมิลำเนา และการถือครองที่ดิน ดังแสดงใน ตารางที่ 37

ตารางที่ 37 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรต้น	t	F	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	1.758	-	0.080 ^{ns}	/	/
2. อายุ	-	0.857	0.490 ^{ns}	/	/
3. สถานภาพทางสังคม	3.487	-	0.000*	/	/
4. การศึกษา	-	9.842	0.000*	/	/
5. อาชีพหลัก	-	5.182	0.002*	/	/
6. อาชีพรอง	0.826	-	0.409 ^{ns}	/	/
7. ภูมิลำเนา	0.644	-	0.520 ^{ns}	/	/
8. การถือครองที่ดิน	-	1.664	0.175 ^{ns}	/	/
9. รายได้ต่อปี	-	12.483	0.000*	/	/
10. รายจ่ายต่อปี	-	5.722	0.001*	/	/
11. ภาระหนี้สิน	4.983	-	0.000*	/	/
12. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	-4.270	-	0.000*	/	/
13. ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	-	28.141	0.000*	/	/

หมายเหตุ: ^{ns} = แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p \geq 0.05$

* = แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 40-49 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพียงลูกบ้าน ไม่มีสถานภาพทางสังคม มีการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลักมากที่สุดและส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพรอง ภูมิลำเนาเดิมมีถิ่นฐานอยู่ในชุมชนแห่งนี้โดยกำเนิด มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย เท่ากับ 42.02 ปี ส่วนมากมีที่ดินถือครองโดยลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเองเพียงอย่างเดียว มีรายได้ต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาท ต่อปีและรายจ่ายต่อปีต่ำกว่า 120,000 บาทต่อปี ส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สิน และเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมเป็นส่วนมาก ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับมาก

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

จากผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 3.21 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 และ 2.67 ตามลำดับ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.31

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

จากผลการศึกษา พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม

การศึกษา อาชีพหลัก รายได้ต่อปี รายจ่ายต่อปี ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผล ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพรอง ภูมิลำเนา และการถือครองที่ดิน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีในครั้งนี้ พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ ในพื้นที่ของอำเภอเมืองนั้น มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในแต่ละด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เมื่อพิจารณาผลจากการศึกษาที่ได้ จึงขอเสนอแนะแนวทางเพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังนี้

1. ด้านสถานภาพทางสังคมและการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นการแสดงบทบาทและระดมความคิด และให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีมากขึ้น
2. ด้านการศึกษา ซึ่งผลปรากฏว่าหากประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น ระดับการมีส่วนร่วมจะสูงขึ้น ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษา และปลูกฝังแนวคิด ทักษะที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตั้งแต่วัยเยาว์
3. ด้านอาชีพหลัก รายได้ต่อปี รายจ่ายต่อปี และภาระหนี้สิน ควรส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ประชาชน สร้างอาชีพที่เหมาะสมในพื้นที่ ส่งเสริมการสร้างรายได้ของประชาชน ลดรายจ่ายเพื่อลดภาระหนี้สินลง โดยอาศัยหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น จึงจะส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีมากขึ้น

4. ด้านระดับความรู้ ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากผลการศึกษาพบว่าหากประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในระดับมาก จะส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมมีมากขึ้นตาม ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมอบรม ถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ส่งเสริมให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากขึ้น

5. สำหรับผู้ที่มีความสนใจทำการศึกษาต่อเนื่องในครั้งถัดไป สามารถทำการศึกษา โดยกำหนดให้มีขอบเขตการศึกษารอบคลุมทั้ง 4 อำเภอ ที่เป็นที่ตั้งของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีได้ ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลทุกหมู่บ้าน แต่อาจใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง เพื่อเลือกตัวแทนของประชากรจากประชากรทั้งหมด

6. การศึกษาในครั้งนี้ ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของประชากร โดยกำหนด รัศมีของหมู่บ้านที่อยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระไว้ที่ไม่เกิน 2 กิโลเมตร ผู้ที่มีความสนใจ ทำการศึกษาต่อเนื่องในครั้งถัดไป สามารถทำการศึกษาโดยกำหนดรัศมีให้ห่างออกไป เป็นรัศมี 5 กิโลเมตร หรือ 10 กิโลเมตร เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตามรัศมีที่ตั้งของหมู่บ้าน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. 2554. ข้อมูลสถิติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช 2553. แหล่งที่มา: (Online) <http://www.dnp.go.th/statistics/2553/stat2553.asp>, 10 กรกฎาคม 2554.
- กิติชัย รัตนะ. 2549. การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำ. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กิตติศักดิ์ แก้ววารี. 2553. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกษม จันทร์แก้ว. 2540. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี. 2553. รายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ 2553 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี ต.ค. 52 – ก.ย. 53.
- เจริญ ภัทระ. 2540. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของรัฐ”. วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย. 12: 1-3.
- ฉัตรไชย รัตนไชย. 2551. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชโลมพร วรอนุวัฒน์กุล. 2545. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธิน พิสูจน์. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับสาเหตุการบุกรุกป่าของราษฎรท้องถิ่น บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัฐริธา นิคมเพ็ชร. 2553. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านเป็ด
ในจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธงชัย เลียงเทียนชัย. 2544. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
สลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนเกียรติ จุลอมรศรี. 2553. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขต
พื้นที่หมู่บ้านพวยาง ตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธวัชชัย สุขลอย. 2547. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: บ้านคลองทราย
ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธีรพล ทวี. 2552. การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณบ้านสี่สัง ตำบล
คลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

นพดล ชาญบัณฑิตนันท์. 2551. การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตำบล
แก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

นิวัติ เรืองพานิช. 2546. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ประพุดติ เกิดสืบ. 2542. โครงการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการสำรวจระยะไกลและระบบสารสนเทศ
ภูมิศาสตร์ เพื่อสำรวจตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในเขตรักษา
พันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ. คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล,
กรุงเทพฯ.

- รักษ์กล้า สถานสุข. 2547. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาห้วยแม่เพรียงตามพระราชดำริ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัฒนา สุนทรชัย. 2547. มาตรการความน่าเชื่อถือหรือความตรง (reliability) ของแบบวัด. แหล่งที่มา: (Online) <http://tulip.bu.ac.th/wathna.s/reliability.htm>., 10 กรกฎาคม 2554.
- ศิริกุล กสิวิวัฒน์. 2546. “การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างไร”. ใน พัฒนารวมชน. 6: 19-21.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2547. แผนแม่บทเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี กรมป่าไม้, กรุงเทพมหานคร.
- ลำราญ รักษาติ. 2548. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนปากน้ำแหวะ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สুবงกช จามิกร. 2526. สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อดิศร เหมทานนท์. 2547. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอุปสงค์ที่มีต่อไม้ไฟของราษฎรที่อาศัยอยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุทิศ กุญอินทร์. 2538. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้, น. 49-68. ใน เอกสารประกอบการอบรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรสำหรับเยาวชน ครั้งที่ 8 (คณะวนศาสตร์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อนิวัดี พ่วงทอง. 2553. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อิทธิศักดิ์ แก้วเที่ยง. 2549. การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่บ้านหันทราย ตำบลหันทราย อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Cohen, J.M. and N.T. Uphoff. 1980. "Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specificity". **World Development**. 8(1): 324-328.

World Health Organization. 1981. **Community Involvement in Health for Primary Health Care**. Geneva.

Yamane, T. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed., Harper and Row, New York.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

ตอนที่ 2 ระดับของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง ข้อมูลทุกอย่างจะเก็บเป็นความลับ ไม่มีการเผยแพร่เป็นรายบุคคลหรือไม่มีการระบุชื่อ ผู้วิจัยจะใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น และขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวจิตรลดา ศรีภา

นิสิตปริญญาโท สาขาบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ภาคพิเศษ คณะวนศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () หรือเติมคำลงใน.....ในคำตอบที่ท่านเลือก

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. ปัจจุบันอายุ.....ปี

3. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งใดในสังคม

() กำนันหรือสมาชิกอบต.

() ผู้ใหญ่บ้าน

() ผู้ช่วยหรือกรรมการหมู่บ้าน

() อสม.

() ลูกบ้าน ไม่มีตำแหน่งใดๆ

4. ระดับการศึกษา

() ไม่ได้เรียนหนังสือ

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษาตอนต้น

() มัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช.

() ปวศ. หรืออนุปริญญา

()ปริญญาตรีขึ้นไป

5. ประกอบอาชีพหลัก คือ

() เกษตรกรรม

() รับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ

() รับจ้าง

() ค้าขาย

() อื่นๆ ระบุ.....

6. ประกอบอาชีพรอง หรืออาชีพเสริม คือ

() ไม่มี

() เกษตรกรรม

() รับจ้าง

() ค้าขาย

() เก็บหาของป่า

() อื่นๆ ระบุ.....

7. ระยะเวลาที่ท่านอยู่อาศัยในชุมชนแห่งนี้

() อยู่ที่นี่ตั้งแต่เกิด

() มาจากที่อื่นและอยู่ที่นี่เป็นเวลา

() น้อยกว่า 5 ปี

() 5-10 ปี

() 10-15 ปี

() มากกว่า 15 ปี

8. ครอบครัวของท่านมีที่ดินทำกินหรือทำประโยชน์ในจังหวัดกาญจนบุรีหรือไม่
 ไม่มี มี จำนวนเนื้อที่ รวม.....ไร่.....งาน
9. ลักษณะการถือครองที่ดินทำกิน
 เป็นที่ดินของตนเอง เนื้อที่รวม.....ไร่.....งาน
 เป็นที่ดินเช่า เนื้อที่รวม.....ไร่.....งาน
10. รายได้รวมทั้งครอบครัวโดยประมาณในรอบปีที่ผ่านมา
 น้อยกว่า 120,000 บาท 120,000 – 240,000 บาท
 240,001 – 360,000 บาท 360,001 – 480,000 บาท
 480,001 – 600,000 บาท มากกว่า 600,000 บาท
11. รายจ่ายรวมทั้งครอบครัวโดยประมาณในรอบปีที่ผ่านมา
 น้อยกว่า 120,000 บาท 120,000 – 240,000 บาท
 240,001 – 360,000 บาท 360,001 – 480,000 บาท
 480,001 – 600,000 บาท มากกว่า 600,000 บาท
12. ปัจจุบันครอบครัวท่านมีภาระหนี้สินหรือไม่
 ไม่มี มี (โปรดระบุ)
โดยประมาณ.....บาท
13. ปัจจุบันท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นสมาชิกกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์
 กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
 กลุ่มอาชีพ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 2 ระดับของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างให้ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

โดยการมีส่วนร่วมมากที่สุด หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยมากหรือเกือบทุกครั้ง (81-100%)

การมีส่วนร่วมมาก หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง (61-80%)

การมีส่วนร่วมปานกลาง หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้ง (41-60%)

การมีส่วนร่วมน้อย หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมน้อยครั้ง (21-40%)

การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด หมายถึง ไม่เข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมแค่ 1-2 ครั้ง (0-20%)

ลักษณะของกิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผน					
1. ท่านได้เข้าร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดต้นไม้ทำลายป่า					
2. ท่านได้เข้าร่วมในการวางแผนป้องกันและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ต้นไม้และป่าไม้					
3. ท่านได้เข้าร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการลักลอบเก็บหาของป่า					
4. ท่านได้เข้าร่วมในการวางแผนป้องกันและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ของป่า					
5. ท่านได้เข้าร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาการบุกรุกถางป่าเพื่อใช้เป็นที่ดินทำกิน					
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ					
1. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าเพื่อเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
2. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมการณรงค์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					

ลักษณะของกิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. ท่านได้เข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการจัดกิจกรรม ค่ายต่างๆ เช่น กิจกรรมค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรป่าไม้ เป็นต้น เพื่อสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
4. ท่านได้เข้าร่วมสนับสนุนเงิน สิ่งของ อุปกรณ์ใน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
5. ท่านได้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการแจ้ง เบาะแสเมื่อพบเห็นผู้กระทำผิด เช่น ลักลอบตัด ต้นไม้ บุกรุกที่ดินทำกิน หาของป่า เป็นต้น					
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
1. ท่านได้ใช้น้ำจากแหล่งต้นน้ำในเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าสักพระเพื่อการเกษตรและดำรงชีพ					
2. ท่านได้ใช้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสักพระเป็น แหล่งเรียนรู้และศึกษาธรรมชาติ					
3. ท่านได้รับประโยชน์จากต้นไม้ในเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าสักพระ โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวและ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ					
4. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าสักพระให้มีความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ ท่านมีแหล่งเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น					
5. ท่านได้ใช้ป่าไม้ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสัก พระเป็นแหล่งป้องกันภัยธรรมชาติ เช่น พายุฝน น้ำท่วม ดินโคลนถล่ม เป็นต้น					
การมีส่วนร่วมในการประเมิณผล					
1. ท่านได้ร่วมประเมินผลการปลูกป่าเพื่อเป็นการ ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					

ลักษณะของกิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. ท่านได้ร่วมประเมินผลกิจกรรมการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
3. ท่านได้ร่วมประเมินผลการจัดกิจกรรมค่ายต่างๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
4. ท่านได้ร่วมประเมินผลการแก้ไขปัญหาล้นเกล้าของป่า					
5. ท่านได้เข้าร่วมประเมินผลการแก้ไขปัญหาการบุกรุกถางป่าเพื่อใช้เป็นที่ดินทำกิน					

ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างให้ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

คำถามเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. การใช้ไม้อย่างประหยัด ถือเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
2. ป่าไม้ เป็นทรัพยากรที่สามารถทดแทนตัวเองได้		
3. การแก้ไขปัญหาภัยแล้ง หรือปัญหาน้ำท่วม ทำได้โดยการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า		
4. ป่าไม้ไม่สามารถชะลอการไหลของน้ำ หรือการพังทลายของหน้าดินได้		
5. การปลูกต้นไม้ทดแทนในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
6. การปลูกต้นไม้ทดแทนในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ไม่ต้องคำนึงถึงชนิดพันธุ์ของต้นไม้ แต่ต้องปลูกทดแทนให้ได้ปริมาณเยอะที่สุด		

คำถามเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
7. ป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติได้		
8. ประชาชนไม่มีหน้าที่ในการดูแลรักษาป่า ปล่อยให้ป่าน้ำที่ของรัฐบาล		
9. การป้องกันการตัดต้นไม้ทำลายป่า เป็นหน้าที่หนึ่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ		
10. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แก่ประชาชนในท้องถิ่น จะทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ประสบความสำเร็จ		
11. ประชาชนสามารถใช้ที่ดินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นที่ดินทำกินได้		
12. ไม้สัก ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ในพื้นที่ใดเป็นไม้หวงห้าม ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484		
13. การตัดต้นไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย		
14. การเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวน เขตป่าอนุรักษ์ สามารถกระทำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย		
15. ประชาชนหากต้องการเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือป่าสงวน สามารถเข้าไปได้โดยไม่ต้องขออนุญาต		

ขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

การทดสอบความเชื่อมั่น

ค่าอัลฟา การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

Method 1 (space saver) will be used for this analysis

Statistics for	Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
SCALE	39.1667	215.040	14.66425	20
Item-total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha If Item Deleted
คำถามข้อที่ 1	37.7667	198.116	.710	.918
คำถามข้อที่ 2	37.2333	194.737	.680	.918
คำถามข้อที่ 3	37.8333	200.213	.769	.918
คำถามข้อที่ 4	37.5333	199.085	.604	.920
คำถามข้อที่ 5	37.5000	194.948	.640	.918
คำถามข้อที่ 6	36.3333	192.989	.556	.920
คำถามข้อที่ 7	37.2333	185.495	.762	.915
คำถามข้อที่ 8	37.1667	189.523	.746	.916
คำถามข้อที่ 9	36.9667	201.551	.321	.926
คำถามข้อที่ 10	37.4667	196.878	.507	.921
คำถามข้อที่ 11	37.3333	204.437	.250	.927
คำถามข้อที่ 12	37.1667	203.661	.227	.929
คำถามข้อที่ 13	37.2667	192.133	.637	.918
คำถามข้อที่ 14	35.9333	203.168	.298	.926
คำถามข้อที่ 15	35.9000	194.438	.453	.924
คำถามข้อที่ 16	37.4000	185.559	.886	.913
คำถามข้อที่ 17	37.4000	184.248	.906	.912
คำถามข้อที่ 18	37.5333	192.326	.814	.915
คำถามข้อที่ 19	37.6000	191.352	.814	.915
คำถามข้อที่ 20	37.6000	192.317	.808	.916

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 20

Alpha = .923

หาความเชื่อมั่นโดยวิธีคูเคอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method)

คนข้อ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	X	X ²
1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	0	11	121
2	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1	10	100
3	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	1	12	144
4	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	10	100
5	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	10	100
6	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	12	144
7	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	1	1	11	121
8	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	12	144
9	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	13	169
10	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	9	81
11	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	13	169
12	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	12	144
13	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	0	11	121
14	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	1	12	144
15	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	1	12	144
16	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	0	11	121
17	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	0	1	1	1	1	11	121
18	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	0	10	100
19	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	1	9	81
20	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	13	169
21	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	12	144
22	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	12	144
23	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	13	169
24	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	8	64
25	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	12	144
26	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	12	144
27	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	13	169
28	0	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	8	64
29	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	13	169
30	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	11	121
รวม	29	27	25	20	29	3	29	25	12	27	23	25	27	14	23	338	3870
p	0.97	0.90	0.83	0.67	0.97	0.10	0.97	0.83	0.40	0.90	0.77	0.83	0.90	0.47	0.77	$\sum pq = 1.9422$	
q	0.03	0.10	0.17	0.33	0.03	0.90	0.03	0.17	0.60	0.10	0.23	0.17	0.10	0.53	0.23		
pq	0.03	0.09	0.14	0.22	0.03	0.09	0.03	0.14	0.24	0.09	0.18	0.14	0.09	0.25	0.18		

วิธีคำนวณ

$$\sum pq = 1.9422, \sum X = 338, \sum X^2 = 3,870$$

$$S_p^2 = \frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}$$

$$S_p^2 = \frac{(30 \times 3,870) - (338)^2}{30(29)}$$

$$S_p^2 = 2.1333$$

หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20

$$KR-20 = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_p^2} \right]$$

$$KR-20 = \frac{20}{20-1} \left[1 - \frac{1.9442}{2.1333} \right]$$

$$KR-20 = 0.9448$$

ค่า KR-20 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เท่ากับ 0.9448

ภาคผนวก ค

ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางผนวกที่ ค1 ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชนตัวอย่างที่อาศัย
อยู่รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

คำถาม	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้				Mean	S.D.
	ตอบถูก		ตอบผิด			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. การใช้ไม้อย่างประหยัด ถือเป็นกรอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	330	95.93	14	4.07	0.96	0.20
2. ป่าไม้ เป็นทรัพยากรที่สามารถทดแทนตัวเองได้	312	90.70	32	9.30	0.91	0.29
3. การแก้ไขปัญหาภัยแล้ง หรือปัญหาน้ำท่วม ทำได้ โดยการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า	325	94.48	19	5.52	0.94	0.23
4. ป่าไม้ไม่สามารถชะลอการไหลของน้ำ หรือการ พังทลายของหน้าดินได้	240	69.77	104	30.23	0.70	0.46
5. การปลูกต้นไม้ทดแทนในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เป็น การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	319	92.73	25	7.27	0.93	0.26
6. การปลูกต้นไม้ทดแทนในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ไม่ ต้องคำนึงถึงชนิดพันธุ์ของต้นไม้ แต่ต้องปลูก ทดแทนให้ได้ปริมาณเยอะที่สุด	139	40.41	205	59.59	0.40	0.49
7. ป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลาย ทางชีวภาพ สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติได้	315	91.57	29	8.43	0.92	0.28
8. ประชาชนไม่มีหน้าที่ในการดูแลรักษาป่า ปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของรัฐ	293	85.17	51	14.83	0.85	0.36
9. การป้องกันการตัดต้นไม้ทำลายป่า เป็นหน้าที่หนึ่ง ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	105	30.52	239	69.48	0.31	0.46
10. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แก่ประชาชนใน ท้องถิ่น จะทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประสบผลสำเร็จ	313	90.99	31	9.01	0.91	0.29
11. ประชาชนสามารถใช้ที่ดินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ ป่าเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นที่ดินทำกินได้	192	55.81	152	44.19	0.56	0.50
12. ไม้สัก ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ในพื้นที่ใดเป็นไม้หวงห้าม ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484	314	91.28	31	8.72	0.91	0.28

ตารางผนวกที่ ค1 (ต่อ)

คำถาม	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้				Mean	S.D.
	ตอบถูก		ตอบผิด			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
13. การตัดต้นไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษา พันธุ์สัตว์ป่า ถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย	334	97.09	10	2.91	0.97	0.17
14. การเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวน เขตป่าอนุรักษ์ สามารถกระทำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย	221	64.24	123	35.76	0.64	0.48
15. ประชาชนหากต้องการเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่า หรือป่าสงวน สามารถเข้าไปได้โดยไม่ ต้องขออนุญาต	227	65.99	117	34.01	0.66	0.47

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ -นามสกุล	นางสาวจิตรลดา ศรีภา
วัน เดือน ปี ที่เกิด	12 มีนาคม 2528
สถานที่เกิด	อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	จบปริญญาตรี วท.บ.(วิทยาศาสตร์บัณฑิต) คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร
ตำแหน่งปัจจุบัน	ช่วยวิเคราะห์นโยบายและแผนงาน ส่วนส่งเสริมและ เผยแพร่สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช